

Heikki Vehmas

**KOIVUKUITUPUU JA SUOMALAINEN METSÄTEOLLISUUS
MUUTOKSESSA**

**KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU
Kansainvälisen kaupan koulutusohjelma
Helmikuu 2010**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Pietarsaaren yksikkö	Aika Helmikuu 2010	Tekijä/tekijät Heikki Vehmas
Koulutusohjelma Kansainvälinen kauppa		
Työn nimi KOIVUKUITUPUU JA SUOMALAINEN METSÄTEOLLISUUS MUUTOKSESSA		
Työn ohjaaja Pia-Lena Leskinen		Sivumäärä 69 + 8 Liitettä
Työelämäohjaaja		
<p>Tässä opinnäytetyössä kuvattiin suomalaisen metsäteollisuuden muutosta ja näkymiä. Venäjän puutulliohjelma, maailmantalouden taantuma ja heikentyneet metsäteollisuuden tuotteiden markkinat, olivat työssä muutoksen taustalle kuvattuja tekijöitä.</p> <p>Työn teoriaosuuden alku käsitteli metsäteollisuuden käsitteitä ja tilastoja. Myöhemmin teoriaosuudessa käytiin läpi Venäjän puutulliohjelman taustoja ja seurauksia. Suomalaiselle metsäteollisuudelle tapahtuneita muutoksia tuotiin esille muun muassa kuvaamalla tuotannon supistuksia. Teoriaosa päättyi metsäteollisuuden tilanteen kuvaamiseen sekä vaihtoehtojen pohtimiseen. Myös koivukuitupuun tuonnin sekä käytön vaihtoehtoehtoista kerrottiin lyhyesti. Teoriaosuuden lähteenä käytettiin tilastojen ja käsitteiden osalta kirjallisia lähteitä. Muuten teorianosuuden lähteenä käytettiin pääasiassa lehtiartikkeleita sekä sähköisiä lähteitä.</p> <p>Työn tutkimusosiossa kuvattiin valittua tutkimusmetodia ja tutkimuksen etenemistä. Tutkimusmetodina käytettiin puolistrukturoitua teemahaastattelua, jota varten haastateltiin kuusi henkilöä. Haastateltaviin kuului kolme puunostajaa, jotka kaikki edustivat eri metsäteollisuusyritystä. Kolme muuta haastateltavaa olivat Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliiton metsäosaston tutkimuspäällikkö, Metsäteollisuus Ry:n asiantuntija ja Logset Oy:n tuotekehityspäällikkö. Haastattelut tehtiin kasvotusten ja ne nauhoitettiin sekä litteroitiin.</p> <p>Haastatteluiden pohjalta pyrittiin kuvamaan metsäteollisuuden muutoksen taustoja selkeämmin. Tutkimusosion lopussa kerrottiin myös mahdollisista tulevaisuuden näkymistä. Tutkimuksesta kävi ilmi, että suomalainen metsäteollisuus on elänyt muutosvaihetta jo muutaman vuoden ajan. Tutkimuksen mukaan Venäjän puutulliohjelman uskottiin poistuvan kokonaan tai laskevan. Metsäteollisuuden perinteisten tuotteiden kysynnän uskottiin vähentyvän tulevaisuudessa. Toisaalta haastateltavat uskoivat uusien tuotteiden tulemiseen vahvasti.</p>		

Asiasanat
kuitupuu, lama, massa- ja paperiteollisuus, metsäteollisuus, Suomi, tulli, Venäjä

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Jakobstad	Date February 2010	Author Heikki Vehmas
Degree programme International Trade		
Name of thesis BIRCH PULPWOOD AND THE FINNISH FOREST INDUSTRY IN CHANGE		
Instructor		Pages 69 + 8 Appendix
Supervisor Pia-Lena Leskinen		
<p>Changes and visions in the Finnish forest industry have been described in this thesis. Russia's wood tariffs, regression in world trade and the decreased demand on products of forest industry, were described as reasons for the changes.</p> <p>The beginning of the theory part handled concepts and statistics. Later on in the theory part, Russia's wood tariff program, matters behind it and effects it has led to so far are brought up. Changes that happened in Finnish forest industry were described, among other things, by reductions in production. In the end of the theory part, the situation in the forest industry and its future views were described. Also other possibilities for importing birch pulpwood and how to use domestic birch pulpwood were disclosed at the end of the theory part. References to the theory part of this thesis consisted mainly of newspaper articles and internet sources. Statistics and concepts were based on published sources.</p> <p>The methods of the research were described in the research part of thesis. Half structured theme interviews were used as a research method, for which six persons were interviewed. Three of the six Interviewees work as lumber buyers and they represent different companies. One of the other three interviewees is the research manager of the forest group in the Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners, one is a forest consultant in the Finnish Forest Industries and one is the product development manager in Logset Ltd. All interviews were made face to face, recorded and transcribed.</p> <p>The results of interviews were used to illustrate reasons behind the forest industry's changes more distinctly. Also future views were described at the end of the research part. From the research, it appeared that the Finnish forest industry has been under a transition stage for a couple of years. According to the results of the research, Russia's wood tariff program was believed to be removed completely or to be declined. The demand of the traditional products of forest industry was believed to recede in the future. On the other hand, interviewees strongly believed that new products would succeed.</p>		

ABSTRACT

Key words

custom, depression, Finland, forest industry, pulpwood, Russia

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 SUOMALAINEN METSÄTEOLLISUUS	4
2.1 Koivukuitupuu	5
2.2 Koivukuitupuu suomalaisessa metsäteollisuudessa	6
2.3 Koivukuitupuun osuus Suomen teollisuuden puuntarpeesta	7
3 PUUN TUONTI VENÄJÄLTÄ SUOMEEN	10
3.1 Suomeen tuotava venäläinen raakapuu	10
3.2 Venäläisen tuontipuun hyväksyttävyyys	12
3.3 Suomen ja Venäjän välinen puutulli	12
3.4 Koivukuitupuun tullin nousu vuonna 2011	14
3.5 Venäjän puutulliohjelman taustoja	15
4 TUOTANNON SOPEUTTAMISIA JA TOIMENPITEITÄ	18
4.1 Tuotannon sopeuttaminen	18
4.2 Rakennemuutoksia	21
4.3 Julkisen vallan toimenpiteitä	22
4.3.1 Kotimaisen puun myynnin verohuojennukset	23
4.3.2 Alempiasteisen tieverkoston kunnon parantaminen	24
5 SUOMALAISEN KEMIAALLISEN METSÄTEOLLISUUDEN NÄKYMIÄ	25
5.1 Kotimaisen koivukuitupuun mahdollisuudet	26
5.2 Lyhytkuituinen puu maailmalla	27
5.3 Energiapuu	27
6 TUTKIMUSOSIO	30
6.1 Tutkimusmenetelmä	31
6.2 Tutkimussuunnitelma	32
6.3 Haastateltavien esittely	34
7 TUTKIMUSMATERIAALIN ANALYSOINTI	38
7.1 Venäjän puutulliohjelma	38
7.1.1 Suomalaisen metsäteollisuuden investointi Venäjälle	41
7.1.2 Tuontipuun tarve tulevaisuudessa	44
7.2 Kotimaisen puun myynnin verohuojennukset	46
7.3 Energiapuu	51
7.4 Tulevaisuuden näkymiä	52
7.4.1 Erikoistumisen tarve ja kilpailun keinot	53
7.4.2 Tuotekehitys	57
7.4.3 Tulevaisuuden tuotteet	59
8 TULOKSET JA POHDINTA	61
LÄHTEET	65

LIITTEET

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aiheena on suomalaisen metsäteollisuuden muutokseen ajautuminen. Opinnäytetyön tarkoitus on kuvata suomalaisen metsäteollisuuden muutosta. Pohdin muun muassa mitä seurauksia rakennemuutoksella on ollut ja miksi se on tapahtunut. Kansainvälisestä näkökulmasta opinnäytetyöni kuvaa Venäjän puutulliohjelmaa ja sen vaikutuksia Suomessa sekä Venäjällä. Lisäksi työssä kuvataan Suomessa koivukuitupuun käyttöön vaikuttavia tekijöitä.

Opinnäytetyössäni käyttämät tilastot ovat pääasiassa vuosilta 2005 ja 2006. Muutamia vuosia vanhoissa tilastoissa on se hyvä puoli, että ne kuvaavat tilannetta juuri ennen puutulliohjelman konkreettisia vaikutuksia sekä ensimmäisten tuotantolaitosten sulkemista. Tilanne on sittemmin muuttunut ja varsinkin Venäjän puutullien korotusohjelman vaikutukset puun tuontiin ovat näkyneet selvemmin vasta viime vuosina. Raakapuun tarve yleisesti ottaen on kuitenkin laskenut laman myötä. Maailmantalouden heikentyneen tilanteen vuoksi vienti ei vedä kuten ennen.

Opinnäytetyöni koostuu kahdesta osiosta, teoriaosuudesta ja tutkimusosiosta. Teoriaosuus sisältää tietoa suomalaisesta metsäteollisuudesta sekä mediasta keräämääni tietoa sen muutoksesta. Tutkimusosiossa kerron valitsemastani tutkimusmetodista. Tein kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen, johon keräsin aineistoa haastattelemalla. Haastattelumenetelmäksi valitsin puolistrukturoidun teemahaastattelun. Tämän opinnäytetyön tutkimusongelma on ”Suomalaisen metsäteollisuuden muutos ja tulevaisuus”. Tutkimuksen aineisto muodostuu kuudesta haastattelusta. Kaikki haastateltavat antoivat luvan käyttää omaa sekä edustamansa organisaation nimeä työssä.

Koska metsäteollisuus on elänyt muutoksen aikaa, on opinnäytetyön ajan tasalla pitäminen ollut vaikeaa. Työn tarkoitus ei ole niinkään selvittää tarkalleen miksi jotakin on tapahtunut, vaan kuvata syntynyttä yhteiskunnallista ja taloudellista muutosta. Työn tekijänä minulle kiinnostavinta on ollut selvittää mitä syitä Venäjän puutulliohjelman takana on, ja kuinka se on vaikuttanut Suomeen sekä Venäjään.

Koivukuitupuun osalta tulleja ei vielä ole nostettu. Venäjä on kuitenkin antanut lausunnon, jonka mukaan puutullien korotus koskee myös koivukuitupuuta vuonna 2011. Suomalainen paperiteollisuus on käyttänyt vuosittain suuret määrät koivukuitupuuta, josta merkittävä osa on tullut Venäjältä. Koivukuitupuuta jalostavan teollisuutemme kapasiteettia on rakennettu viime vuosikymmeninä paljolti venäläisen edullisen raaka-aineen varaan. Suomalainen paperiteollisuus työllistää paljon suomalaisia suoraan ja välillisesti. Tämän vuoksi tullien nousun vaikutus myös kansantaloudellisesti on merkittävä. Suomeen on rakennettu paljon tehtaita, jotka käyttivät pääosin vain koivukuitupuuta ja olivat näin ollen riippuvaisia siitä.

Venäjältä vuosittain tuotua koivukuitupuuta on vaikea korvata kotimaisella tai muualta lähimaista saatavalla puulla. Puutulleista ovat hyötyneet suomalaiset puunmyyjät ja koneyritykset, koska kotimaisen puun kysynnän kasvu on tuonut lisää töitä esimerkiksi metsäkoneenkuljettajille. Suomalaiset metsänomistajat ovat hyvin tietoisia tilanteen kehittymisestä ja voi olla, että kotimainen koivukuitupuukyky kykenee täyttämään tuontipuun jättämän aukon lyhytaikaisesti. Koivukuitupuuta käytännössä korvaavaa lyhytkuituista puuta voidaan tulevaisuudessa myös tuoda kauempaa maailmalta yhä enemmän.

On myös mahdollista, että jostain syystä Venäjä ei tule nostamaan tulleja ollenkaan, tai ei ainakaan suunnitellun mukaisesti. Joka tapauksessa kemiallisen metsäteollisuuden koivukuitupuun tarvetta täyttämään tarvittaisiin tälläkin hetkellä tuontipuuta. Kotimainen puu riittää teoriassa, mutta jo sen hinnan kehityksen vuoksi metsäteollisuus tarvitsee tuontipuuta. Mikäli maailmantalouden tilanne ei

lähiaikoina kohene tai mikäli se vielä huononee, suuret metsäteollisuusyritykset voivat joutua supistamaan tuotantoaan lisää. Tällöin raakapuun tarve Suomessa laskisi jälleen ja tuontipuusta ei ehkä olisi pulaa lainkaan.

Opinnäytetyöni teoria koostuu metsäteollisuutta ja metsätaloutta käsittelevistä kirjoista, sekä näiden alojen tilastollisista julkaisuista. Työ perustuu myös paljon eri instansseilta keräämääni tietoon. Näitä instansseja ovat muun muassa Metsäntutkimuslaitos (Metla), Metsäteollisuus Ry, metsäteollisuusyritykset, Metsäakatemia, WWF, Valtioneuvosto sekä Maa- ja metsätalousministeriö. Aihe on hyvin ajankohtainen ja Suomen taloudelle tärkeä, joten lehtiartikkeleita olen käyttänyt lähteinä paljon.

Seuraavassa luvussa kerron suomalaisesta metsäteollisuudesta. Opinnäytetyöni aihe on rajattu käsittelemään pääasiassa kemiallista metsäteollisuutta. Lisäksi avaan käsitteenä kuitupuun, koska se on kemiallisen metsäteollisuuden tärkein raaka-aine.

2 SUOMALAINEN METSÄTEOLLISUUS

Metsäteollisuus on puuta raaka-aineena käyttävää teollisuutta. Siihen kuuluvat mekaaninen ja kemiallinen metsäteollisuus. Mekaaninen metsäteollisuus koostuu muun muassa saha-, levy- ja muusta puutuoteteollisuudesta. Kemialliseen metsäteollisuuteen kuuluvat massa-, paperi- ja kartonkiteollisuus. (Tapion taskukirja 2008, 78.)

1990-luvulle asti metsäteollisuusyrityksiä oli enemmän kuin nykyään ja esimerkiksi Suomessa paperin tuotantomäärä jakautui tasaisemmin eri yritysten välillä kuin tänä päivänä. Yrityskauppojen ja fuusioiden vuoksi Suomeen muodostui 1990-luvun aikana suurempia metsäteollisuusyhtiöitä. Ilmiötä vauhdittivat paino- ja kirjoituspaperin tuotannon lisäämisen vaatimat investoinnit, koska niiden rahoittaminen onnistui vain kasvavilta ja suurilta yhtiöiltä. Nykyään kolme yritystä kattaa paperin tuotannosta Suomessa yli 90 prosenttia, kun 1980-luvulla nämä kolme yhtiötä kattoivat paperin tuotannosta 37 prosenttia. (Tapion taskukirja 2008, 443.)

Kolme suurinta Suomessa toimivaa metsäteollisuuskonsernia ovat Stora Enso, UPM-Kymmene ja Metsäliitto-yhtymä. Kansainvälisesti mitattuna kaikki kolme sijoittuvat myös kymmenen suurimman joukkoon maailmassa. Vuonna 2006 Suomessa toimivien metsäteollisuusyritysten liikevaihto oli 22,6 miljardia euroa, joka oli 16 prosenttia koko tehdasteollisuuden liikevaihdosta. Vaikka käyttökattetta kertyi 10 prosenttia toimialan liikevaihdosta ja liikevaihdolla mitattuna kasvua tapahtui muuta tehdasteollisuutta voimakkaammin, oli metsäteollisuuden kannattavuus silti heikompi kuin tehdasteollisuudessa keskimäärin. Vielä 1990-luvun puolivälissä metsäteollisuusyritysten liikevaihto oli noin neljännes koko tehdasteollisuuden liikevaihdosta. (Metsätilastollinen vuosikirja 2007, 277–278.)

2000-luvulla suomalainen metsäteollisuus on kasvanut tasaisesti ja käyttänyt vuosittain noin 75 milj. kuutiometriä puuta, josta hieman alle 20 milj. kuutiometriä on ollut tuontipuuta. Vuonna 2007 paperia ja kartonkia tuotettiin yhteensä yli 14 milj. tonnia ja massaa 15,5 milj. tonnia. Samana vuonna toiminnassa olevia paperin, massan ja kartongin tuotantolaitoksia oli 96 kappaletta. (Tapion taskukirja 2008, 442–443.)

Havupuutavaran puutullien asettaminen ja niiden nostamispäätös tulee vähentämään ja ilmeisesti lopettamaan kyseisten puutavaralajien tuonnin Venäjältä. Metsäteollisuutemme pystyy kuitenkin lisäämään havupuun osto- ja korjuumääriä kotimaasta välittömästi, joten kaikkien havupuuta jalostavien sahojen ja tehtaiden osalta raaka-ainehuolto voidaan ehkä turvata.

Suomalainen metsäteollisuus on paljolti vientiteollisuutta, sillä yli 90 prosenttia koko metsäteollisuuden tuotannosta menee vientiin. Markkinat Kiinassa ja muualla Aasiassa vetävät hyvin suomalaisen metsäteollisuuden tuotteita, mutta yli 70 prosenttia viennistä menee Euroopan markkinoille. Suomalainen metsäteollisuus kansainvälistyy siirtämällä tuotantoaan yhä enemmän ulkomaille. Tämä on näkynyt myös metsäteollisuuden investoinneissa kotimaahan, jotka laskivat 50 milj. euroa vuonna 2006. (Metsätilastollinen vuosikirja 2007, 277; Tapion taskukirja 2008, 442–443.)

2.1 Koivukuitupu

Koivukuitupuulla tarkoitetaan sellun valmistukseen kelpaavaa, mitta- ja laatuvaatimukset täyttävää puuta. Kuitupuuta ovat vähintään 6–8 cm läpimitaltaan ja 3 m pituudeltaan olevat rungon osat, jotka eivät kelpaa sahattavaksi joko kokonsa tai laatunsa vuoksi. Metsässä kasvavaa puuta, josta ei vielä saada tukkia,

nimitetään kuiturungoksi. Koivukuitupuun vakiintunut lyhenne on KOK. (Tuhat tärkeää termiä 2006, 35; Metsäliitto 2009).

Yleensä koivukuitupuuta koskevat laatuvaatimukset ovat vähäisiä verrattuna esimerkiksi kuusikuitupuun laatuvaatimukseen. Suurimmat koivukuitupuun laatua heikentävät tekijät ovat puun pystyyn kuivaminen, kuorimista vaikeuttavat haarat ja mutkat sekä pehmeä laho. (Tuhat tärkeää termiä 2006, 35; Metsäliitto 2009).

2.2 Koivukuitupuun suomalaisessa metsäteollisuudessa

Koivukuitupuuta käytetään raaka-aineena kemiallisessa metsäteollisuudessa. Kemiallisella metsäteollisuudella tarkoitetaan massateollisuutta (muun muassa selluloosa), paperiteollisuutta ja kartonkiteollisuutta. Yleisesti puhutaan paperi- ja massateollisuudesta. Massalla tarkoitetaan tässä yhteydessä paperimassaa, jota valmistetaan eri laatuja eri valmistustekniikoin. (Tapion taskukirja 2008, 460.)

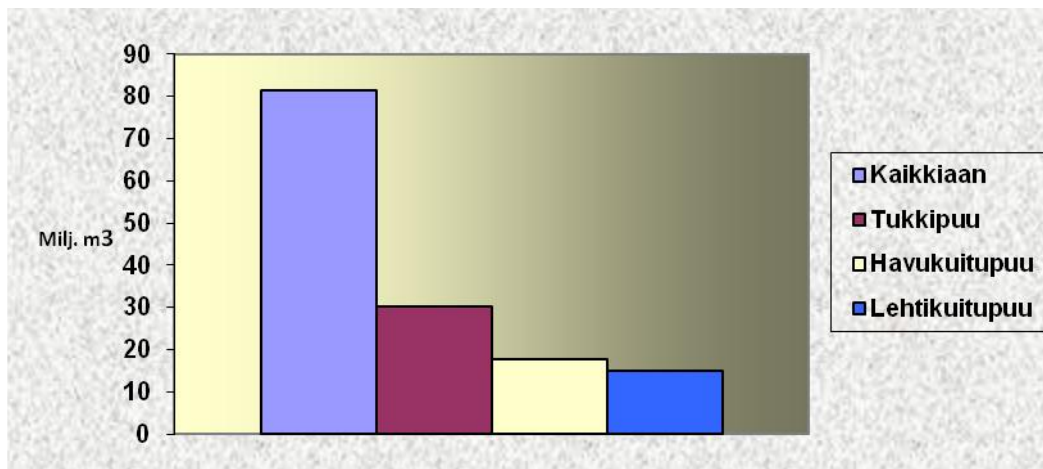
Paperimassa on yleisnimi paperin valmistukseen tarkoitetuille kuitulaaduille. Massaa valmistetaan kahdella eri menetelmällä: mekaanisesti ja kemiallisesti. Mekaanisesti valmistetusta massasta tehdään esimerkiksi kartonkia ja tulostuspapereita. Kemiallisesti valmistettua massaa eli sellua käytetään muun muassa talous- ja sanomalehtipaperin valmistukseen. (Tapion taskukirja 2008, 460–462.)

2.3 Koivukuitupuun osuus Suomen teollisuuden puuntarpeesta

Suomalaisen kemiallisen metsäteollisuuden kehittyessä ja kasvaessa tuontikoivukuitupuun merkitys on kasvanut. Sen tarve sellu- ja paperiteollisuudessa on ylittänyt hakkuumahdollisuudet Suomessa. Tuotantokapasiteettia on lisätty eri syistä edullisen tuontikoivukuitupuun jalostamiseksi. Teollisuuden käyttämästä koivukuitupuusta noin puolet on tuontipuuta joka tuodaan pääasiassa Venäjältä. (Honkatukia, Kallio, Hänninen & Pohjola 2008.)

Vuonna 2006 Suomessa käytettiin raakapuuta kaikki toimialat yhteenlaskettuna 81,5 milj. m³. (TAULUKKO 1.) Havutukkipuun osuus oli 28,2 milj. m³, kun lehtipuutukkia käytettiin vain 2,0 milj. m³. Kuitupuuta käytettiin yhteensä 42,8 milj. m³, josta 17,8 milj. m³ oli havukuitupuuta ja 15,1 milj. m³ oli lehtikuitupuuta. Kemiallisen metsäteollisuuden käyttöosuus kaikesta kuitupuusta oli 40,9 milj. m³ ja lehtikuitupuusta 15,1 milj. m³. Lehtikuitupuusta vain pieni osa on haapaa ja leppää, joten käytännössä teollisuuden käyttämä lehtikuitupuuta on koivukuitupuuta. (Metsätilastollinen vuosikirja 2007, 259.)

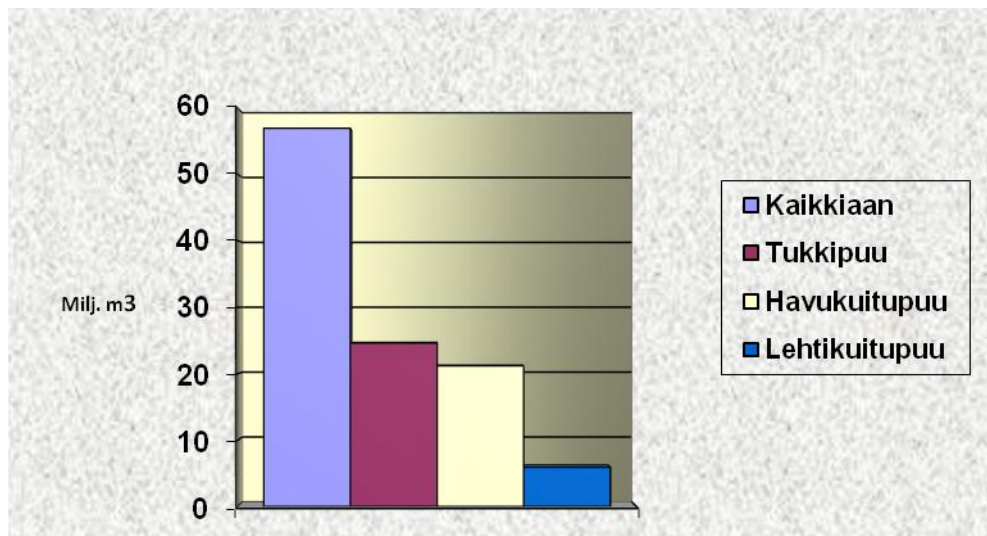
TAULUKKO 1. Raakapuun käyttö Suomessa 2006 (mukaillen Metsätilastollinen vuosikirja 2007.)

Kotimaisten metsien mahdollisuuteen korvata venäläinen tuontipuu uskoo kuitenkin muutama taho. Metsäliiton metsäjohtaja Juha Mäntylän mukaan Suomen metsävarat riittävät ja tietyllä sopeutumisjaksolla myös korjuukalustoa on tarpeeksi käytettävissä. Mäntylän mukaan onnistumisen mahdollisuus edellyttää kuitenkin puukaupan käyntiin saamista. (Yle 2008.)

Vuonna 2006 Suomessa hakattiin puuta kaiken kaikkiaan 56,9 milj. m³. (TAULUKKO 2.) Tukkipuun hakkuukertymä oli yhteensä 24,6 milj. m³. Kuitupuun vastaava luku oli 27,1 milj. m³, josta 21,2 milj. m³ oli havukuitupuuta ja 5,9 milj. m³ lehtikuitupuuta. (Metsätilastollinen vuosikirja 2007, 177.)

TAULUKKO 2. Hakkuukertymät Suomessa 2006 (mukaien Metsätilastollinen vuosikirja 2007.)

Seuraavaksi käsittelen yhden luvun verran puun tuontia Venäjältä Suomeen. Luku sisältää paljon puumääriä kuutiometreissä, joka mielestäni selventää kuinka merkittävässä roolissa venäläinen tuontipuu, varsinkin koivukuitupuu, on Suomessa ollut. Kerron myös milloin puutulliohjelma on saanut alkunsa, kuinka se on kehittynyt ja mitä tekijöitä sen taustalla on.

3 PUUN TUONTI VENÄJÄLTÄ SUOMEEN

Vuonna 2005 Venäjällä hakattiin raakapuuta yhteensä 186,5 milj. m³, josta vietiin ulkomaille 49,1 milj. m³. Suomeen viedyn puun osuus oli 15,6 milj. m³. Suurin Venäläisen raakapuun ostaja lienee Kiina, sillä sen raakapuun tuonti vuonna 2005 oli 33,7 milj. m³, Venäjän ollessa sen pääasiallinen raakapuun toimittaja. (Metsätilastollinen vuosikirja 2007, 380–385; Metsäntutkimuslaitos 2007 a.)

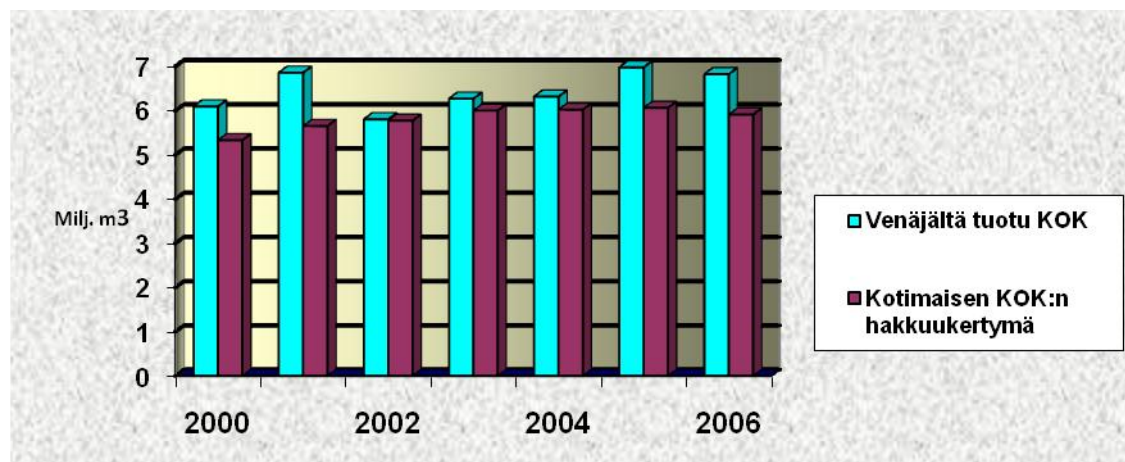
Mikäli Kiinan taloudellinen kasvu kokee tulevaisuudessa heikkoja jaksoja, saattaa venäläisen raakapuun kysyntä laskea rajusti. Venäläistä raakapuuta kyllä viedään muille Aasian talousmahdeille, mutta ei toki siinä määrin kuin Kiinaan tällä hetkellä. Saattaa myös olla, että mikäli Kiinan talous kokee kovia, vaikuttaa se myös laskevasti koko Aasian talouteen ja sitä kautta heikentää venäläisen raakapuun vientimarkkinoita Aasiassa.

3.1 Suomeen tuotava venäläinen raakapuu

1960-luvulta lähtien raakapuun tuonti Venäjältä Suomeen on ollut kasvussa. 1960-luvulla ja 1970-luvulla pelättiin liikahakkuita Suomessa, mikä toimi perusteluna puun tuonnille silloisesta Neuvostoliitosta. Vuonna 1992 raakapuuta tuotiin Venäjältä 4,8 milj. m³. Tuodun puun määrä kasvoi tasaisesti ja vuonna 2002 puuta tuotiin Venäjältä jo 13,4 milj. m³. Venäjän raakapuun korjuumäärä on kuitenkin kasvanut voimakkaasti sen talouden kehittyessä. Suomen osuus Venäjän raakapuun viennistä vuonna 1998 oli yli 40 prosenttia. Vastaava osuus oli 25 prosenttia vuonna 2006, vaikka venäläisen tuontipuun määrä samana ajanjaksona lähes kaksinkertaistui. (Metsätilastollinen vuosikirja 2007, 314; Honkatukia ym. 2008; Metsäntutkimuslaitos 2007 a.)

Venäjältä tuodun puun ennätyslukema on vuodelta 2005, (TAULUKKO 3.) jolloin koko metsäteollisuuden tuotanto Suomessa oli ennätysuuri. Puuta tuotiin Venäjältä Suomen kaikki puutavaralajit mukaan lukien 17,0 milj. m³. Vuotta aiemmin sama luku oli ollut 14,1 milj. m³. (Metsätilastollinen vuosikirja 2007, 314.) Vuonna 2006 Venäjältä tuotiin Suomeen 6,6 milj. m³ koivukuitupuuta, kokonaistuonnin ollessa 6,8 milj. m³. Kotimaista koivukuitupuuta suomalainen metsäteollisuus käytti 6,7 milj. m³. (Metsätilastollinen vuosikirja 2007, 310–313.)

TAULUKKO 3. Venäjältä tuotu KOK ja kotimaisen KOK:n hakkuukertymä (mukaillen Metsätilastollinen vuosikirja 2007.)

Edellä olevasta kappaleesta ilmenee teollisuuden käyttämän koivukuitupuun määrä ja kuinka se jakautuu kotimaiseen ja ulkomaalaiseen koivukuitupuuhun. Vuonna 2006 tuodun ja kotimaisen koivukuitupuun määrä oli suunnilleen samansuuruinen. Lähes kaikki ulkomainen koivukuitupuu tuotiin Venäjältä.

3.2 Venäläisen tuontipuun hyväksyttävyyys

Suomalaiset metsäteollisuusyritykset ovat velvoittaneet venäläiset puuntoimittajat osoittamaan, että puu on peräisin laillisista kohteista. Vielä 1990-luvulla venäläiset puuntoimittajat lähettivät suomalaisille yrityksille niiden hakkuualueiden koordinaatit ja hakkuulupatiedot, joista puu on toimitettu. 1990-luvulla tilanne kuitenkin muuttui, kun suomalaiset metsäteollisuusyritykset vaativat puun alkuperän tarkastuksia itse hakkuualueille. Hakkuualueiden auditoinnit tehtiin aluksi suomalaisten asiantuntijoiden toimesta, mutta pian suomalaiset rekrytoivat tehtävään baltialaisia ja venäläisiä asiantuntijoita. Baltialaiset ja venäläiset auditoijat tuntevat paikalliset tavat ja lait usein paremmin. Auditoijat tarkastavat asiakirjoista ja paikanpäällä metsässä, että puuntoimittajan hakkuut ovat laillisia. (Metsäakatemia 2006).

Auditoijina toimivat kolmannen osapuolen edustajat eli puolueeton taho. Näin puun alkuperän tarkastus saa sertifiointin. Puun alkuperän laadun sertifiointi perustuu sertifioituihin laatu- ja ympäristöjärjestelmiin. Tällaisia ovat muun muassa ISO 9001, ISO 14001 ja EMAS. Lähtökohtaisesti puunhankintaketjun toimijat noudattavat kunkin maan voimassa olevaa lainsäädäntöä. (Metsäteollisuuden tietopalvelu 2009 b.)

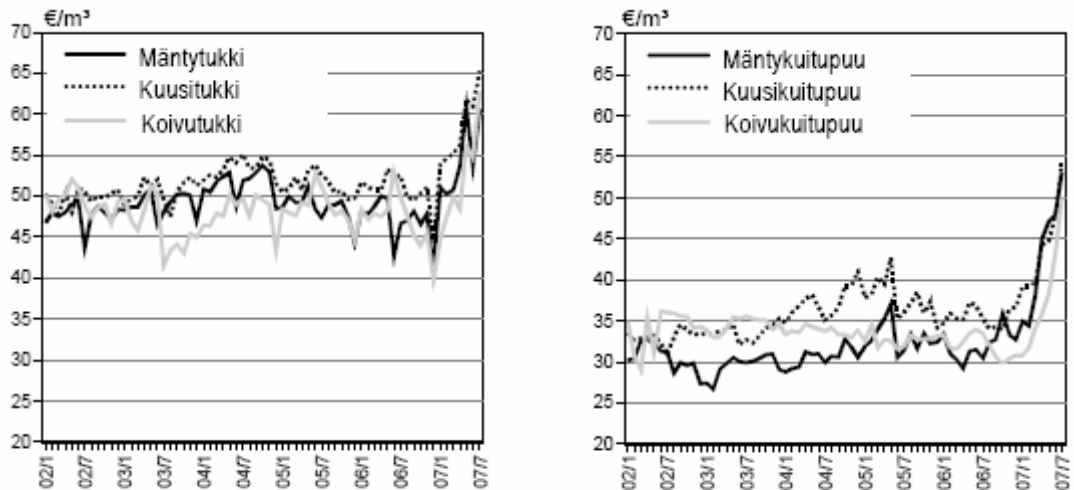
3.3 Suomen ja Venäjän välinen puutulli

Venäjä nosti jo 1.6.2006 havupuulajien vientitullia 4 euroon kuutiometriltä aiemmasta 2,5 eurosta. Helmikuussa 2007 julkaistiin Venäjän hallituksen asetus (n:o 75), jonka mukaan vientiin menevältä puulta (paitsi alle 15 cm koivu) aletaan heinäkuun 2007 alusta periä vuosittain kohoavia vientitulleja. (Metsäteollisuuden tietopalvelu 2009 a.)

Vuonna 2006 Venäjä ilmoitti suunnittelevansa puutulleja ja koivukuitupuun tuonti alkoi laskea muiden puulajien tavoin. Venäjän hallituksen asetus raakapuun vientitullien nostamisesta tuli voimaan 1.7.2007. Tulli koskee käsittelemätöntä raakapuuta. Käsittelemättömän raakapuun tuontitulli oli aluksi kymmenen euroa kuutiometriltä ja 1.4.2008 se nousi viiteentoista euroon kuutiometriltä. Vuoden 2009 alusta alkaen Venäjältä tuotavan raakapuun tulli piti olla suunnitelman mukaan 50 € kuutiometriltä. Tilanne kuitenkin muuttui joulukuussa 2008, jolloin Venäjä julkisti asetuksen (n:o 982), jolla se siirsi vuoden 2009 korotuksen voimaan astuvaksi vasta vuonna 2010. (Metsäteollisuuden tietopalvelu 2009 a; Honkatukia ym. 2008).

Edellisessä kappaleessa mainitut tullit ovat kuitenkin minimituloja. Tällä hetkellä havupuusta ja läpimitaltaan yli 15 cm koivusta maksetaan tullia 25 prosenttia, tullin ollessa kuitenkin vähintään 15 euroa kuutiometriltä. Haavan tulli on enintään 10 prosenttia, mutta vähintään viisi euroa kuutiometriltä. Myös tiettyjen arvopuulajien (tammi, pyökki, vaahtera, saarni ja kirsikka) vientitulli nousi joulukuussa 2008 annetun asetuksen (n:o 982) myötä sataan euroon kuutiometriltä. Korotus näiden arvopuulajien vientitulliin astui voimaan tammikuussa 2009. (Metsäteollisuuden tietopalvelu 2009 a).

Venäjältä tuotavan puun vientivero on tällä hetkellä keskimäärin 30 prosenttia puun hinnasta rajalla. Mikäli puutulli nousee 50 euroon kuutiometriltä, ei puun tuonti Venäjältä enää yksinkertaisesti kannata. Jo pelkkä tullin nousun uhkakuvien leijuminen on saanut suomalaisen teollisuuden reagoimaan ja olemaan varpaillaan. Asioihin halutaan vakautta, sillä nykyinen tilanne ei ole eduksi myöskään Venäläisille puun viejille. (Kurki 2008.)

Kuva 3. Tuontipuun reaali hinnat 2002–2007 vuoden 2007 heinäkuun rahanarvossa (deflatointi tukkuhinta-aindeksi, kotimaiset tavarat)

KUVIO 1. (Metsäntutkimuslaitos 2007 b.)

Suomalaisen metsäteollisuuden asiantuntijat kokevat puun tuonnin vaikeaksi alati muuttuvien sääntöjen puitteissa. Suomalainen teollisuus kokee, että Venäjällä puun vientiä pidetään jopa epäisänmaallisena. Venäjän tullilaitoksen säännöt ja käytännön tavat vaihtelevat, eikä yhtenäistä selkeää linjaa löydy muun muassa siitä, millaisilla autoilla puuta saa kuljettaa ja kuinka se pitää lajitella. Tällöin kestävän puunhankinnan kehittäminen on hankalaa. (Kurki 2008.)

3.4 Koivukuitupuun tullin nousu vuonna 2011

Puutullien rajun hinnannousun uhkakuvat eivät koske ainoastaan Suomea. Puutullien noustessa Venäjän yrittäessä hillitä vientiään, myös suuremmat Venäläisen raakapuun ostajat Aasiassa joutuvat harkitsemaan muita vaihtoehtoja. Ensi vuoden alusta venäläisen raakapuun tuontitulli on 50 euroa kuutiometriltä. Lämpimitaltaan alle 15 cm koivu on kuitenkin ollut tullivapaata, mutta vuonna 2011 se tulee asetus n:o 75 puutulliohjelman alaiseksi. Tilanne voi kuitenkin muuttua, sillä raakapuun tullin nousua tältä vuodelta on jo lykätty. Lisäksi koivukuitupuun

tullin nousua vastaan puhuu se seikka, että Venäjä ei ole nostanut sen tullia muun raakapuun kanssa samaa tahtia. Venäjällä on paljon enemmän koivukuitupuuta, mitä se kykenee käyttämään. (Metsäteollisuuden tietopalvelu 2009 a.)

3.5 Venäjän puutulliohjelman taustoja

Venäjän talous on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana voimakkaasti ja valtion johto haluaisi teollisuuden jalostavan tuotteita pidemmälle. Venäjällä on valtavat raaka-ainevarat ja sen talous perustuu pitkälti niiden vientiin. Nyt Venäjällä halutaan kehittää omaa osaamista, rakentaa tuotantolaitoksia ja vähentää kotimaisista raaka-aineista tehtyjen tuotteiden ostamista ulkomaailta. (Kyyrönen 2008.)

Venäjän johto yrittää tullien avulla myös saada lisää ulkomaalaisia metsäyhtiöitä investoimaan rahaa Venäjälle ja rakentamaan sinne tuotantolaitoksia. Toisaalta, puutullien taustalla on myös Venäjän yritys hillitä rakennusbuumissa olevia kiinalaisia ostamasta Venäjää puusta tyhjäksi. (Pervilä 2008.)

16.4.2008 Venäjän teollisuus- ja energiaministeriön varaministeri Denis Manturov, esitteli Venäjän metsäteollisuuden kehityssuunnitelmaa vuoteen 2020. Manturovin mukaan on mahdollista että tilanne pysyy ennallaan, jolloin puunkulutuksen määrä Venäjällä ei muutu ja olemassa oleva tuotanto pidetään yllä. Uuden kehityssuunnitelman tavoitteena on modernisoida puunjalostuslaitoksia ja rakentaa niitä lisää. Tämä kuitenkin kestää vuosia ja venäläinen media onkin heittänyt ilmoille kysymyksiä siitä, mihin pannaan kaikki se puutavara joka tullien noustessa jää Venäjälle. Puun viennin tyrehtyessä ja venäläisten tehtaiden vielä ollessa suunnitteluasteella, myös hakkuiden tarve laskee ja ihmisiä jää työttömäksi. (Kyyrönen 2008.)

Suomalaiset asiantuntijat uskovat että vuoden 2009 kaltainen puutullien nousun lykkäys on mahdollinen myös vuoden 2010 kohdalla. Venäjä on kohtaamassa taloustaantumaa ja se aiheuttaa Venäjän metsätaloudelle toiminnan kannattamattomuutta ja epävarmuutta. Koska puun vienti hiipuu, ovat monet yritykset joutuneet lopettamaan toimintansa Venäjällä. Metsäkoneita on laitettu varastoihin, osa jopa palautettu myyjille takaisin. Myös investoinnit metsäsektorille ovat vähentyneet ja monilla venäläisillä metsäteollisuusyrityksillä on vaikeuksia puulaskujensa kanssa. (Kurki 2008.)

Maaliskuussa 2009 Venäjä näytti merkkejä siitä, että se haluaa varmuutta vallitsevaan tilanteeseen. Suomen ulkomaankauppaministeri Paavo Väyrysen ja Venäjän talousministeri Elvira Nabiullinan tapaamisessa ratkaisua puutulleihin linjattiin jo kesäksi. Tapaamisen jälkeen Väyrynen kuitenkin totesi, ettei Venäjä muuta aiempia päätöksiään ennen sen WTO-jäsenyyden etenemistä. Hyvä uutinen puun tuonnille on Venäjän aikomus vapauttaa suomalaiset ajoneuvot vinjettimaksusta, jota Venäjä perii EU:n alueelta tulevalta raskaalta liikenteeltä. Mahdollisesta muutoksesta vinjettimaksun suhteen kertoi Venäjän varaliikenneministeri Sergei Aristov. Maksua alettiin periä vasta helmikuun 2009 alussa, mutta Venäjä on myöntymässä sen poistoon suomalaisten ajoneuvojen kohdalla, koska venäläisiltä ajoneuvoilta ei peritä vastaavaa maksua Suomessa. (Keskisuomalainen 2009 c.)

Monen venäläisen yrityksen lähitulevaisuudessa näkyy seisokki, palkkarästejä tai irtisanomisia. Venäläiset metsäalan toimijat eivät enää saa lainarahaa ja kuitupuun vientikin tyrehtyy. Seurauksena on tulovirran ehtyminen. Leningradin alueen metsäteollisuusharjoittajien puheenjohtaja A. B. Gosudarevin mukaan Venäjän valtiovallan päätökset ovat aiheuttaneet korvaamatonta vahinkoa. Ulkomaisten raakapuunostajien sijasta polvilleen on saatu venäläiset metsäteollisuusyhtiöt. Suomalaiset tehtaot lopettivat koivukuitupuun ostamisen vuoden 2008 lopulla ja maaliskuun 2009 loppuun mennessä sitä oli kasautunut 26 milj. euron arvosta Leningradin alueen varastoihin. (Koskinen 2009.)

Tässä luvussa käsiteltiin puutulliohjelman lisäksi myös sen aiheuttamia haittoja. Seuraavassa luvussa kuvataan suomalaisen metsäteollisuuden tuotannon sopeuttamisia ja toimenpiteitä, joita on tehty pian puutulliohjelman voimaan astumisen jälkeen. Luvun lopussa käsittelen myös julkisen vallan toimenpiteitä, joilla on pyritty auttamaan metsäteollisuutta.

4 TUOTANNON SOPEUTTAMISIA JA TOIMENPITEITÄ

Suomalaiset metsänomistajat ja metsäkoneyrittäjät reagoivat tulleihin odottamalla kotimaisen puun kysynnän nousua. Suomalaiset yritykset muuttivat tuotannon suunnitelmiaan sekä puun hankintaa hyvissä ajoin, valmistautuessaan tuleviin tullin korotuksien tuomiin muutoksiin. Itärajan läheisyydessä olevat sellu- ja paperitehtaat ovat käyttäneet pääasiassa venäläistä koivukuitupuuta. Nyt tuotantolaitoksia on suljettu muutaman vuoden ajan. Joidenkin tuotantolaitosten tuotantoa on muutettu siten, että koivukuitupuuta voidaan korvata prosessissa havukuitupuulla. Liikenneverkoston käyttöä puunkuljetuksessa on myös uudelleen suunniteltu. Ennen puun kuljetus Suomessa keskittyi saamaan puut itärajan yli ja suoraan tehtaille. Tärkeät reitit menivät Itä-Länsi suunnassa. Nyt puuta pitäisi pystyä kuljettamaan suomalaisista metsistä tuotantolaitoksiin ympäri maata. Tätä auttaisi muun muassa laaja metsäautotieverkoston kunnostaminen.

Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Paavo Väyrynen (Kesk) kertoi 10.7.2008 Ylen uutisissa, että nyt tarvitaan talvisodan henkeä. Kotimainen puu, ja etenkin koivukuitupuuta, täytyy saada liikkeelle ja suomalaisiin tehtaisiin. Tällöin venäläisen koivukuitupuun tuonnin loppuessa, isku ei olisi niin suuri. (Yle uutiset 2008.)

4.1 Tuotannon sopeuttaminen

Tässä alaluvussa tuon esille, kuinka metsäteollisuusyritykset ovat supistaneet toimintaansa kemiallisen metsäteollisuuden puolella. Tiedot ovat peräisin sanomalehdistä vuoden 2008 lopulta ja 2009 alkupuolelta. Venäjän päätöstä tuoda koivukuitupuuta korkean tullin alaiseksi vuoden 2011 alusta, ei ole metsäteollisuutemme puolelta suoraan ilmoitettu syyksi seisokkeihin ja tehtaiden

sulkemisiin Suomessa. Venäjän puutulliohjelman osuutta metsäteollisuuden heikkoon tilanteeseen Suomessa on vaikea mitata, mutta paperin heikentynyt kysyntä maailmalla ja markkinoiden supistuminen on näytellyt suurta roolia esimerkiksi paperitehtaiden sulkemisissa.

Marraskuussa 2007 Stora Enso sulki Kemijärvellä sijaitsevan sellutehtaansa. Työpaikan menetti 240 ihmistä vajaan 10 000 asukkaan kaupungissa. Sulkemispäätös vaikutti välillisesti myös satoihin työpaikkoihin puunkuljetuksessa. Syyksi Stora Enso ilmoitti puun hinnan liian kovan nousun ja kertoi myös, että ei aio myydä tehdasta vaikka ostaja löytyisikin. Päätöstä tehtaasta myymättä jättämisestä Stora Enso perusteli yrityksellä laskea puunhintaa. (Helsingin Sanomat 2007.)

Mikäli Venäjältä tuotavan koivukuitupuun tulli nousee jo muuta puutavaraa koskevan korotuksen mukaisesti vuonna 2011, on kemiallisen metsäteollisuuden yritysten ruvettava muutostoimenpiteisiin tai lakkauttamisiin hyvissä ajoin venäläisestä koivukuitupuusta riippuvaisten tehtaidensa kohdalla.

Syksyllä 2008 UPM sulki paperitehtaansa Kajaanissa. Työpaikan menetti 535 ihmistä ja kaupungin verotulot laskivat 10 milj. eurolla. Kauaskantoisempia vaikutuksia on vaikea arvioida, mutta välillisesti työpaikan menetti 1000–2000 ihmistä. UPM on kuitenkin luvannut auttaa Kajaanin kaupunkia työpaikkojen luomisessa. Selvityksen alla on Kajaanin kelpoisuus bioöljyn tuotantoon. Myös pellettien valmistusta hakkuujätteestä pidetään mahdollisena. Sulkemista UPM perusteli muun muassa puun ja energian hintakehityksellä, sekä pitkän aikavälin heikoilla kysyntänäkymillä. (Kaleva.plus 2008, Iltasanomat 2008.)

Samaan aikaan UPM sulki myös Valkeakosken Tervasaassa sijaitsevan sellutehtaansa. Työpaikan menetti 166 työntekijää. UPM:llä on Tervasaassa myös kolme paperikonetta, jotka jatkavat toimintaansa normaalisti.

Paperikoneiden sellun saannin UPM aikoo turvata tuomalla sellua muilta yhtiön tehtailta. (Seppälä 2008, Iltalehti 2008.)

11.2.2009 UPM aloitti yt-neuvottelut Kymin tehtaalla Kouvolassa. Neuvotteluissa oli kyse lomautuksista, jotka ajoittuvat maaliskuun lopun ja kesäkuun välille. Näillä näkymin tehtaalla seisokki kestäisi kaksi viikkoa ja se ajoittuisi heti Juhannuksen jälkeen. Paperikoneita joudutaan pysäyttämään heikentyneen markkina- ja tilaustilanteen vuoksi. Mikäli paperikoneita pysäytetään vuorotellen, koskee lomautus 400 henkilöä. Koko tuotantolaitoksen kattava seisokki lomauttaisi 800 työntekijää. (Keskisuomalainen 2009 b, Seppälä 2009.)

Edellisen kappaleen mukaan UPM siis valmistautuu säästämään kustannuksissa laman aikana, jolloin vienti ei vedä ja yhtiön tulos laskee. Kymin tehtaalla tapauksessa UPM ei kuitenkaan suoraan sulje tehdasta, vaan aiotut toimenpiteet viittaavat taantumien vuoksi tehtyihin pakollisiin säästöihin. Ainakaan Kouvolassa tieto venäläisen koivukuitupuun tullin rajusta korotuksesta vuonna 2011 ei vielä aiheuta voimakkaita muutoksia.

Metsäliitto-konsernin tytäryritys Oy Metsä-Botnia Ab ilmoitti 14.1.2009, että se sulkee Kaskisissa sijaitsevan sellutehtaansa. Yhtiön mukaan syynä sulkemiselle olivat pitkällä aikavälillä tehdashinnaltaan kilpailukykyisen puuraaka-aineen heikentynyt saatavuus sekä kohonneet tuotantokustannukset. (Finnforest 2009.)

Metsä-Botnia rajoittaa tuotantoaan myös muualla Suomessa. Äänekoskella toimiva yhtiön sellutehdas alentaa tuotantovauhtiaan. Mikäli sellun markkina- ja varastotilanne vähentää kysyntää, ovat rajoitusseisokit todellisuutta. Sama tilanne koskee myös Metsä-Botnian Joutsenon, Kemin ja Rauman tehtaita. Yhtiö pyrkii seisokkien tapahtuessa ensin kouluttamaan työntekijöitä. Myös kertyneet lomat ja vapaat aiotaan pitää pois ennen varsinaisia lomautuksia. (Tiihonen 2009.)

4.2 Rakennemuutoksia

Loppuvuosi 2008 oli suomalaiselle Metsäteollisuudelle sopeutumisen aikaa. Stora Enso, UPM ja Metsäliitto vähensivät väkeä ja tuotantoa seisautettiin. Taloudellisen laskusuhdanteen tullessa, sama tahti on jatkunut myös vuonna 2009. Muun muassa Metsäliitto-konserniin kuuluva M-real tavoittelee uudella tulosparannusohjelmallaan 80 milj. euron vuotuisia säästöjä, mikä tarkoittaa väistämättä työpaikkojen vähentämistä. Suurten metsäyhtiöiden johto seisoo kuitenkin seisokkien ja irtisanomisten aikana lujasti taantumaa vastaan taistellen. Esimerkiksi Stora Enson johtoryhmä luopuu kuukauden palkastaan ja siirtää työntekijöille luvattuja palkankorotuksia keväästä loppuvuoteen. (Kaihlanen 2009.)

Metsäntutkimuslaitoksen ja Venäjän tiedeakatemian Karjalan tutkimuslaitoksen tekemän tutkimuksen mukaan vaikutukset niin Itä-Suomelle kuin myös Karjalan tasavallalle, Venäjän tulliohjelman korotukset ovat haitallisia. Tutkimuksen mukaan Itä-Suomen työllisyys heikkenee arviolta noin kuudella tuhannella henkilötyövuodella ja kokonaistuotanto miltei kahdella miljardilla eurolla, jos tulliohjelma toteutuu suunnitellusti seuraavana kahtena vuotena. Karjalassa metsänomistajien ja hakkuuyritysten olisi vaikea löytää Suomen metsäteollisuusyritykset korvaavaa raakapuun ostajaa. Metsätalous on merkittävä työllistäjä Karjalan tasavallassa ja pahimmillaan tullien toteutuminen aiheuttaisi työttömyyttä tuhansia henkilötyövuosia. Varsinkin lehtipuuta on runsaasti, mutta sillä ei ole Venäjällä kysyntää kuten Suomessa. Mikäli puun vienti Suomeen lakkaa, pitäisi Karjalan metsätaloudelle löytyä ostajia kotimaan markkinoilta aivan uudessa mittakaavassa. (Metsäntutkimuslaitos 2008.)

4.3 Julkisen vallan toimenpiteitä

Metsäteollisuuden ja metsäsektorin pitkän tähtäimen toimintaedellytysten parantamiseksi valtioneuvoston kanslia asetti 15.11.2007 Esko Ahon johtaman työryhmän valmistelemaan toimenpide-ehdotuksia. Helmikuussa 2008 työryhmä luovutti väliraportin, jossa se ehdotti toimenpiteitä kotimaisen puun saatavuuden parantamiseksi ja turvaamiseksi. Tämä edellytti työryhmän mukaan välittömän toimenpideohjelman käynnistämistä, joka pitää sisällään muun muassa veropoliittisia toimenpiteitä, neuvonnan tehostamisesta ja infrastruktuuri-investointien nopeuttamisesta. Osana välittömiä toimenpiteitä työryhmä esitti harkittavaksi puukauppaan ja metsänhoitotoimiin suunnattujen verohuojennusten käyttöönottoa kotimaisen puun tarjonnan lisäämiseksi. Toimenpiteillä tähdätään kotimaisen puun tarjonnan lisääntymiseen jo lyhyellä aikavälillä. Mikäli puun tarjontaa ei saada kasvatettua, voidaan suomalaisessa metsäteollisuudessa joutua sulkemaan pysyvästi sellaista tuotantokapasiteettia, jolla muulloin olisi edellytykset kannattavalle toiminnalle. (Valtioneuvosto 2008 c.)

Hallituksen kehitysräyhässä 12.3.2008, sovitettiin kokonaisuudeksi Kansallisen metsäohjelman, METSON (Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman) ja Esko Ahon työryhmän väliraportin rahoitusesitykset. Esko Ahon työryhmän väliraportissa lisärahoitustarpeiksi kaudelle 2009–2011 kaavailtiin 239–287 miljoonaa euroa. Vuosille 2009–2012 maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonalan käyttöön varattiin lisärahoitusta 107,5 milj. euroa. Aiemmin hyväksytyissä tukikehyksissä oli luvattu jo useita kymmeniä miljoonia euroja. Kestävän metsätalouden rahoituslain mukaiseen toimintaan on kaiken kaikkiaan käytettävissä 288,12 milj. euroa kaudella 2009–2012. Lisäyksiä käytetään muun muassa metsäautoteiden perusparannukseen, metsänhoidollisen tilan parantamiseen ja metsäkonekuljettajien koulutukseen. (Valtioneuvosto 2008 c, 2008 b.)

4.3.1 Kotimaisen puun myynnin verohuojennukset

Tähän asti yksi merkittävimmistä julkisen vallan toimenpiteistä metsäteollisuuden avuksi puutulliohjelman aikana on ollut kotimaisen puunmyyntitulon verohuojennus. Valtionneuvosto julkaisi 23.7.2008 asiasta tiedotteen. Verovapaus tuli voimaan takautuvasti 1.4.2008 alkaen. Verovapaus on voimaanastumispäivästä vuoden 2009 loppuun asti 50 prosenttia. Vuoden 2010 aikana huojennus on 25 prosenttia. Verohuojennukseen oikeutettuja ovat luonnolliset henkilöt, kuolinpesät, verotusyhtymät ja yhteismetsät. Huojennuksilla pyritään aktivoimaan metsänomistajia myymään puuta ja näin turvaamaan metsäteollisuuden puunsaanti. Verohuojennuksen yhteenlaskettu enimmäismäärä kolmen vuoden aikana muiden niin sanottujen de minimis-tukien kanssa saa EU:n valtiontukisääntöjen nojalla olla korkeintaan 200 000 euroa. Verohuojennuksen koosta jonkinlaisen käsityksen antaa arvio, jonka mukaan valtio menettää puunmyynnin verotuloja 170 milj. euroa vuonna 2009. (Valtioneuvosto 2008 a.)

De minimis-tuella tarkoitetaan julkisten viranomaisten, yritykselle tai yritystoimintaa harjoittavalle organisaatiolle antamaa tukea, jolla ei nähdä olevan vääristävää vaikutusta EU:n jäsenvaltioiden väliseen kilpailuun. 1.1.2007 lähtien de minimis-tuen yläraja on ollut 200 000 euroa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2008.)

Puun saatavuuden turvaaminen on edellytys metsäsektorin toiminnalle ja sen kehittämiselle Suomessa. Toimenpide-ehdotukset tähtäävät siihen, että kotimainen puun tarjonta lisääntyy nopeasti ja pysyvällä tavalla. Jollei puun tarjonta lisääntynyt lyhyellä aikavälillä, on vaarana, että metsäteollisuudessa joudutaan sulkemaan pysyvästi sellaista tuotantokapasiteettia, jolla muutoin olisi edellytykset kannattavalle toiminnalle Suomessa. (Valtioneuvosto 2008 a.)

4.3.2 Alempiasteisen tieverkoston kunnan parantaminen

Metsäteollisuus kuljettaa Suomessa vuosittain noin 100 milj. tonnia tavaraa. Metsäteollisuuden osuus maanteiden kuljetussuoritteesta on vuosittain noin 30 prosenttia ja rautateiden vastaava osuus on jopa 60 prosenttia. Jotta kotimaisen puun käyttöönottoa voitaisiin tehostaa, on metsäautoteitä ja rautateitä kunnostettava. Metsäteollisuuden ohella esimerkiksi tiestön parannus palvelee myös maaseudun ja metsien virkistyskäyttöä. (Valtioneuvosto 2007.)

Myös suurin yksittäinen metsänomistaja ja puuntoimittaja, Metsähallitus, huoltaa jatkuvasti kolmenkymmenentätuhatta metsäautotiekilometriään. Metsähallituksen kattavasta tieverkostosta valtaosa sijaitsee Pohjois- ja Itä-Suomessa, jossa se kunnosti ja huolsi 55 kilometriä metsäautotietä vuonna 2008. (Metsähallitus 2010.)

Tähän mennessä olen kertonut suomalaisesta metsäteollisuudesta, venäläisestä tuontipuusta ja puutulliohjelmasta sekä tapahtumista ja toimenpiteistä Suomessa. Seuraavassa luvussa käydään läpi tulevaisuuden näkymiä ja mahdollisia vaihtoehtoja. Eteläisellä pallonpuoliskolla kasvatetaan viljelminä koivukuitupuun kanssa kilpailevaa lyhytkuituista lehtipuuta. Tämä heikentää Suomessa kemiallisen metsäteollisuuden tuotteiden valmistuksen kannattavuutta entisestään. Koivukuitupuulle on kuitenkin käyttömahdollisuuksia, joista merkittävin vaihtoehto kemialliselle metsäteollisuudelle on sen käyttö energiapuuna.

5 SUOMALAISEN KEMIALLISEN METSÄTEOLLISUUDEN NÄKYMIÄ

Kun puhutaan puutullien uhkakuvista ja vaikutuksista, täytyy muistaa että ne olivat olemassa jo silloin, kun Venäjä antoi ymmärtää tullien korotusohjelman olevan tulossa. Suomalainen teollisuus ryhtyi toimenpiteisiin suoraan ja välillisesti, jotta haittavaikutukset voitaisiin minimoida.

Vuoteen 2009 mennessä oli tuotantolaitoksia suljettu ja tuotantoa vähennetty sekä uudelleen suunniteltu. Lisäksi metsäyhtiöt kasvattivat raakapuuvaramojaan. Suomessa omien metsien hakkuut ovat varsinkin koivukuitupuun osalta pienemmät kuin metsäteollisuuden käyttö. Suomalaisia metsänomistajia on herätelty vastaamaan haasteeseen korvata venäläinen tuontipuu.

Maailmantalous on kehittynyt heikosti ja myös Suomen vientimaita koettelee taantuma. Stora Enso, UPM-Kymmene ja Metsäliitto ovat vähentäneet työntekijöidensä määrää entisestään taloudellisen tilanteen vuoksi. Metsäteollisuustuotteiden kysynnällä ei lyhyellä aikavälillä ole hyvät näkymät. Jos vienti ei vedä, ei Suomessa kannata tehtaita pyörittää.

Venäjänsä puutullien korotusohjelman luomiin uhkakuviin on varauduttu tuotannon supistuksiin ja varastoimalla puuta. Nyt tuotantoa on jouduttu laman vuoksi supistamaan entisestään. Kotimaisella puulla on näytön paikka ja töitä pitäisi riittää urakoitsijoille. Ongelmina ovat olleet muun muassa viimevuosien leudot talvet, joiden vuoksi puuta ei ole päästy halutulla tavalla metsistä keräämään.

Mahdollisuuksia piilee metsäteollisuuden uusiutumisessa. Joensuun yliopiston tutkija Jakob Donner-Amnellin mielestä suomalainen metsäteollisuus ei kykene

uusiutumaan riittävän nopeasti. Kemiallisen metsäteollisuuden päätuotteen, painopaperin näkymät heikentyvät, eikä uusia tuotteita ole juuri keksitty. Vaikka metsäteollisuutta vaivaa ideoiden puute, voi uudenlaista tuotantoa Donner-Amnellin mukaan jo kymmenen vuoden päästä olla. Tutkijaa huolestuttaakin väliin jäävä aika, joka voi heikentää metsäteollisuuttamme ja altistaa suuret metsäteollisuusyritykset yritysvaltauksille. Euroopassa kysyntä kasvaa bioenergian, rakentamisen ja puuhun perustuvien kemikaalien osalta, ja ehkä suomalainen teollisuus voisi löytää lisää uusia tuotteita näiltä aloilta. Monet suuret ulkomaalaiset metsäyhtiöt ovat kehittäneet jatkojalostustaan muun muassa puukuidusta kuluttajatuotteiksi, joka on osoittautunut kannattavaksi. Venäjän puutulliohjelman uhkaan Donner-Amnellin mielestä tulisi reagoida kasvattamalla kotimaisia hakkuita nopeasti, jotta tuotanto pysyisi käynnissä. (Taloussanomat 2008.)

5.1 Kotimaisen koivukuitupuun mahdollisuudet

Venäläinen koivukuitupuun on jo tällä hetkellä kalliimpaa kuin kotimainen koivukuitupuun, jonka vuoksi puukaupan edellytyksiä suomalaisten metsänomistajien kannalta voidaan pitää hyvinä. Suomessa on kuitenkin paljon pieniä ja yleensä passiivisiä metsänomistajia, joita metsäyhtiöt voisivat herätellä kuitupuun harvennushakkuisiin, vaikkapa hintaa korottamalla. (Yle uutiset 2008.)

Tulevaisuudessa suomalaisen koivukuitupuun merkitystä ja kysyntää voi lisätä muun muassa erilaisten älypapereiden sekä kehittyneempien pahvi- ja kartonkipakkausten valmistus. Pohjoisella havumetsävyöhykkeellä kasvavien lehtipuiden kuidun laatu on erilaista kuin trooppisilla alueilla kasvavien puulajien. Erilaisuus tarjoaa aina mahdollisuuden soveltua johonkin paremmin kuin muut.

5.2 Lyhytkuituinen puu maailmalla

Aasian, Afrikan ja Lätinalaisen Amerikan puuplantaaseilla puu kasvaa nopeaa vauhtia muun muassa lämpimän ilmaston ja pitkän kasvukauden ansiosta. Ennusteiden mukaan jopa 40 prosenttia maailmalla teollisuuden käyttämästä puusta tulee näiltä alueilta vuonna 2010. Puutulliohjelman ja laman vuoksi kotimaisen metsäteollisuuden toimintaa uhkaa tehtaiden sulkeminen ja tuotannon siirtäminen ulkomaille. Metsäteollisuusyritysten investoinnit Aasiaan ja Etelä-Amerikkaan ovat olleet nousussa koko 2000-luvun ajan. Samalla investoinnit kotimaahan ovat vähentyneet. Nopeakasvuiset puuviljelmät trooppisilla ja subtrooppisilla alueilla houkuttelevat metsäteollisuutta kasvattamaan toimintaansa näillä alueilla. (WWF 2008.)

Mikäli kotimaisen koivukuitupuun saatavuus ei tulevaisuudessa riitä suomalaiselle metsäteollisuudelle, voidaan sitä enenevässä määrin tuoda Kaakkois-Aasiasta ja Etelä-Amerikasta. Edellä mainituilla alueilla puuta kasvatetaan tehokkaasti puuviljelmillä ja puulajit kuten eukalyptus kasvavat kuitupuun mittaan erittäin nopeasti. Puuplantaasien kiertoaika on tyypillisesti 4–7 vuotta. (Tapion taskukirja 2008, 438–439.)

5.3 Energiapuu

Energiapuuta saadaan hakkuiden yhteydessä syntyvästä ainespuuksi kelpaamattomasta puusta, joka muutoin jätettäisiin metsään. (Tapion taskukirja 2008, 427; Koistinen & Äijälä 2005, 4.) Valtaosa kerätystä energiapuusta muodostuu latvusmassasta joka koostuu latvoista, oksista, neulasista, lehdistä sekä hakkuualalle jäävästä pienikokoisesta puusta. Muuta energiapuuta ovat harvennusenergiapuu ja kantopuu, sekä kaikista edellä mainituista tehtävät hake

ja murske. Harvennusenergiapuulla tarkoitetaan harvennukselta korjattavaa kokopuuta tai rankapuuta. Kantopuu käsittää kannon sekä sen maanalaisen jatkeen. (Tapion taskukirja 2008, 435.)

Ilmastonmuutos sekä uusiutumattomien energianlähteiden ehtyminen, parantavat uusiutuvien energianlähteiden kilpailukykyä. Energiapuun käyttö suomalaisissa lämpö- ja voimalaitoksissa on kasvanut vuosi vuodelta 2000-luvulla. 1,6 irtokuutiometriä polttohaketta tai 266 kg puupellettejä, vastaa esimerkiksi 106 kg polttoöljyä, 179 kg kivihiiltä tai 1 250 kilowattituntia sähköä. (Koistinen & Äijälä 2005, 5).

Metsäntutkimuslaitoksen alkuvuodesta 2009 tekemän selvityksen mukaan kuitupuuta riittää teoriassa Suomessa energiantuotantoonkin jopa yhdeksän miljoonaa kuutiometriä, joka on reilu kahdeksasosa kotimaisen kuitupuun suurimmasta mahdollisesta hakkuumäärästä. Tähän mennessä metsäteollisuuden energiantuotanto on käyttänyt puun jalostuksen sivutuotteita, hakkuutähteitä ja kantoja. Kuitupuun energiakäyttö riippuu metsänomistajien myyntihalukkuudesta ja toisaalta teollisuuden ostohalukkuudesta. Euroopan Unionin bioenergiatavoitteet ovat tuoneet energia-alalle uusia ja aiempia suurempia toimijoita ja kilpailu energiapuusta kiristyy. Metsäomistajat odottavat tilanteen kehittävän energiapuun hintoja korkeammiksi. (Keskisuomalainen 2009 a.)

Metsätalouden taantuman aikana energiapuun kysyntä on ollut voimakkaasti nousussa. Ensiharvennuksilla kertyvä kuitupuu voidaan vaihtoehtoisesti myydä energiapuuksi. Energiapuun keruulle voi hakea valtiolta myös kestävän metsätalouden lain (KEMERA) mukaista tukea. Tällä toivotaan olevan vaikutusta metsänomistajiin, jotka viivyttävät hakkuita alhaiseen kuitupuun hintaan vedoten. (Kokkolan Sanomat 2009).

Edelliset viisi lukua käsittävät tämän opinnäytetyön teoriaosuuden. Seuraavana tulee tutkimusosio, joka koostuu kahdesta pääluvusta. Ensin kerron minkälaisen tutkimuksen tein ja miksi. Lisäksi kuvaan samassa luvussa tutkimukseni etenemistä, muun muassa kertomalla haastattelemistani henkilöistä.

6 TUTKIMUSOSIO

Tutkimuksella voidaan pyrkiä tieteellisen tiedon saavuttamiseen. Tieteellisen tiedon poikkeaminen arkitiedosta voi olla vaikeaa osoittaa yksiselitteisesti. Tieteellisen tiedon tunnusmerkkejä voidaan etsiä esimerkiksi tutkimustoiminnan prosessista tai tutkimuksen tuloksista. Tutkimustuloksia katsottaessa kiinnitetään huomiota tarkkuuteen, selkeyteen, johdonmukaisuuteen sekä varmuuteen. (Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 2007.)

Opinnäytetyötäni palvelee kuitenkin parhaiten soveltava tutkimus. Toki tieteellisen tutkimuksen tietyt normit ovat hyödyllisiä tutkimuksen validiteettia punnittaessa. Tutkimukseen vastaavat henkilöt toimivat työtehtävissä, joissa he ovat tekemisissä metsäteollisuuden muutosten tai Venäjän asettaman tuontitullin aiheuttamien vaikutusten kanssa. Tutkimuksen tarkoitus ei ole ratkaista jotain, vaan auttaa kuvaamaan työni aihetta asiantuntijoiden mielipiteiden avulla.

Tutkimusmenetelmiä valittaessa on hyvä pitää mielessä, että ratkaisujen tulisi seurata tutkimusongelmasta. Täytyy siis miettiä mitkä ovat ne aineistot, joiden avulla saa parhaiten tietoa tutkimuskohteesta, ja mitkä ovat ne tutkimustekniikat, joilla saa tiedon parhaiten "irti" aineistosta. Vain hyvin harvoissa tapauksissa vastaukset kysymyksiin ovat itsestään selviä, ja täysin tyydyttävän lopputuloksen saavuttamiseksi täytyisi analysoida hyvin suuria ja monipuolisia menetelmiä erilaisia tutkimustekniikoita hyödyntämällä. Kun tämä ei tutkimusekonomistisista tai muista syistä ole mahdollista, meidän on tehtävä ankaria valintoja. Nämä täytyy puolestaan perustella hyvin.

Käytännössä tutkimusprosessin aikana on täysin tavallista ja tietyllä tavalla asiaa kuuluvaa, että aineistoa ja metodeja valittaessa ja eri vaihtoehtoja punnittaessa

valinta suuntautuu johonkin muuhun kuin alun perin kaavailtiin. Tällöin saattaa myös olla mielekästä muuttaa tutkimusongelmaa vastaamaan todellista tilannetta. Tärkeintä on johdonmukaisuus.

6.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmäksi valitsen kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän. Laadullinen tutkimus sopii paljon paremmin, koska haastattelemalla pientä joukkoa asiantuntijoita aineiston keruu on toteutettavissa oleva tehtävä. Näin myös vastauksia antavien joukko voidaan valita ennakkoon tarkasti tutkimuksen toimivuuden kannalta. Työni aiheen ollessa poliittinen ja kansantaloudellinen olisi tiedon, vieläpä asiantuntevan tiedon, keruu määrällisellä tutkimuksella epäkäytännöllistä.

Jokainen tutkimus tarvitsee kysymyksen. Laadullisessa tutkimuksessa tuo kysymys on aluksi hyvin kuvaileva ja epätarkka, mutta tarkentuu tutkimuksen suunnittelun edetessä sarjaksi tarkkoja kysymyksiä. Tutkimuksen tavoitteen ollessa tieteellinen, kysymys tulisi luoda niin, ettei tutkimus sorru oppiaineen käsitteenmuodostuksen piiristä ja sekoitu esimerkiksi moraaliseen tai yhteiskunnalliseen merkitykseen. Mikäli tutkimus tehdään yhteiskunnallisen, moraalisen tai kaupallisen merkittävyyden perusteella, voi sen yhteensovittaminen tieteellisten teorioiden kanssa olla vaikeaa. Tämä tulee ottaa huomioon jo tutkimuksen perustaa luodessa. (Alasuutari, Koskinen & Peltonen 2005, 38.)

Kvalitatiivisessa tutkimusmenetelmässä tutkimusaineiston koolla ei ole niinkään merkitystä vaan sen sijaan tutkimusaineiston laadulla. Tutkimuksen tavoitteena on, että tutkimusaineisto auttaa asian tai ilmiön ymmärtämisessä. Kvalitatiivisessa

tutkimusmenetelmässä tarkoituksena on saada kattava kuvaus tutkimusongelmaan. (Vilkkä 2005, 126).

6.2 Tutkimussuunnitelma

Kvalitatiivista tutkimusta tehdessäni haastattelin kuutta henkilöä, joilla on työtoimenkuvan vuoksi kokemusta metsäteollisuudessa vallitsevien ongelmien vaikutuksista. Seuraavassa enemmän suunnitelmia siitä, minkälaisissa tehtävissä toimivia ihmisiä pyrin saamaan haastateltaviksi ja miksi.

Tarkoitus oli saada haastateltavaksi ainakin yksi henkilö, joka työskentelee kemiallisen metsäteollisuuden tuotantolaitoksessa, tarkemmin ajateltuna esimerkiksi paperitehtaan tuotannon parissa työskentelevä insinööri. Tällöin olisi mahdollista saada tuotantolaitoksen näkökulma siihen, miten koivukuitupuun saatavuuden heikentymisen näkymät vaikuttivat ennen talouden taantumaa ja mitkä ovat tulevaisuuden näkymät. Mikäli mahdollista, olisi hyvä yrittää saada haastateltavaksi myös paperiteollisuuden tuotteiden vientiä harjoittava taho, tai suurten metsäteollisuusyritysten viennin parissa työskentelevä henkilö.

Haastattelujen suunnittelun aloitin keväällä 2009. Jo alun pitäen ideana oli haastatella asiantuntijoita eri organisaatioista ja eri tasoilta. Aloitin haastattelujen sopimisen siten, että yritin saada muutaman paikallisen puunostajan Stora Ensolta, UPM Kymmeneltä tai Metsäliitolta haastateltavaksi. Vielä Marraskuussa 2009 yritin sopia haastatteluja tuotantolaitosten johtoportaisiin, mutta en onnistunut.

Onneksi toinen ennakoimani asia haastattelujen saamisen osalta piti paikkansa. Paikalliset puunostajat, riippumatta sijainnista ja edustamastaan organisaatiosta, auttoivat minua mielellään ja antoivat haastatteluja. Haastattelin yhtä puunostajaa kaikista suurista suomalaisista metsäyhtiöistä. Näiden kolmen haastattelun sopimiseksi tarvitsi minun ottaa yhteyttä vain kuuteen puunostajaan. Onnistumisprosentti oli siis melko hyvä.

Kun tuotantolaitosten insinöörien ja esimiesten haastattelujen saaminen alkoi näyttää umpikujalta, turvauduin toiseen ideaan. Saadakseni syvyyttä tutkimukselleni pyysin haastattelua Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitosta (MTK:sta) sekä Metsäteollisuus Ry:stä henkilöiltä, jotka toimivat työkseen muun muassa asiantuntijoina opinnäytetyöni käsittelemissä asioissa.

Lisää monipuolisuutta tutkimukseen toi Logsetin tuotekehityspäällikön haastattelu. Olin alun perin suunnitellut haastattelevani henkilöä, jonka edustama organisaatio on välillisesti altis metsäteollisuuden heilahteluille. Tein kaikki kuusi haastattelua loka–joulukuussa seitsemän viikon sisällä.

Tutkimukseni haastattelumalli on puolistrukturoitu teemahaastattelu. Se osoittautui juuri sopivaksi tutkimustani varten, sillä kaikki haastattelemanani henkilöt eivät olleet kategorioitavissa samaan ryhmään kysymysten osalta. Toisaalta myös kysymysten toimivuus kehittyi haastattelu haastattelulta, kuten myös haastattelujen ajallisen keston ennakointini sekä taitoni haastattelijana. Muun muassa näistä syistä johtuen ensimmäinen puunostajan haastatteluni poikkeaa rungoltaan ja kysymyksiltään kahdesta muusta puunostajan haastattelusta.

6.3 Haastateltavien esittely

Ensimmäinen haastateltava oli Jussi Rossi, joka toimii Stora Ensolla puunostajana muutaman kunnan alueella pohjoisessa Keski-Suomessa. Puunostajien tehtävänä on ostaa puuta edustamansa organisaation tarpeisiin, esimerkiksi puuta Stora Enson paperitehtaille. Suurella metsäyhtiöllä kuten Stora Enso on lukuisia puunostajia ympäri Suomea. Haastatteleamalla yhtä heistä sain kysymyksiin vastauksia, jotka sisälsivät käytännönläheisyyttä siitä, mitä kotimaisessa metsäkaupassa maaseudulla tapahtuu.

Haastattelu tapahtui 26. Lokakuuta Saarijärvellä, Stora Enson tiloissa, jonne matkustin autolla Karstulasta. Rento tunnelma ja keskustelu asiasta arkikielellä lievensivät jännitystä ainakin omalla kohdallani. Vaikka haastattelu tehtiin Stora Enson toimistossa ei haastattelu häiriintynyt tai keskeytynyt mistään syystä. Haastatteluun ja muuhun kanssakäymiseen Rossin kanssa aikaa kului noin 30 minuuttia.

Toinen haastatteluni oli Kimmo Västin haastattelu 7. marraskuuta. Hän toimii tuotekehityspäällikkönä Logset Oy:ssä, joka valmistaa metsäkoneita. Asemansa puolesta hän on perillä alan kehityksen suunnista ja viimeisimmistä innovaatioiden tuulista. Pyrin saamaan vastatauksia siihen onko metsäteollisuuden taantuma vaikuttanut välillisesti yritykseen.

Haastattelussa kuitenkin selvisi, että esimerkiksi Logset Oy:n toimintaan Suomessa eivät metsäteollisuuden supistukset liiemmin vaikuttaneet. Tästä johtuen osalla kysymyksistä ei ole ollut käyttöä vastauksia analysoidessani. Ensivaikutelma voi olla, että hänellä tuskin on sanottavaa kotimaisen metsäteollisuuden muutoksista, mutta haastattelu oli värikäs ja täynnä perusteltuja mielipiteitä.

Haastattelua varten ajoin Karstulasta Ylistaroon Västin kotitalle. Haastattelulle oli hyvät puitteet ja häiriötekijöitä ei ollut. Haastateltava vastasi mielellään kaikkiin kysymyksiin. Vuorovaikutus oli vaivatonta ja tunnelma rento. Kommenttien värikkyys sekä haastateltavan itsevarmuus olivat välillä tuoda hymyn haastattelijan kasvoille, mutta haastattelu onnistui hyvin. Haastattelu kesti noin 30 minuuttia, mutta aiheesta jatkettiin myös haastattelun päätyttyä.

Seuraavaksi haastattelin yhden henkilön MTK:sta sekä Metsäteollisuus Ry:stä. Erno Järvinen toimii MTK:n metsälinjalla tutkimuspäällikkönä. Hän vastaa markkinaseurannasta ja tutkimusasioiden koordinoinnista. Neljäntenä haastattelin yhtä Metsäteollisuus Ry:n metsäasiantuntijoista, Anu Islanderia. Järvisen ja Islanderin haastattelut olivat paitsi asiantuntevia, ne myös toivat mielipiteitä ja ajatuksia erilaisista lähtökohdista. MTK kun on metsänomistajien etujärjestö ja Metsäteollisuus Ry taas metsäteollisuuden etujärjestö.

24. marraskuuta matkustin ensiksi Karstulasta Jyväskylään autolla ja Jyväskylästä junalla Helsinkiin. Nämä haastattelut tulivat jo matkustamisen vuoksi arvokkaiksi opiskelijalle. Sovin ne huolella etukäteen ja olin yhteydessä haastateltaviin mahdollisten aikataulumuutosten varalta. Mikäli haastatteluja ei olisi saatu sovittua samalle päivälle, olisi toinen niistä jäänyt todennäköisesti tekemättä.

Hieman ennen puolta päivää saavuin MTK:n tiloihin. Myös tällä kertaa haastattelulle oli hyvät puitteet, eikä häiriöitä tai keskeytyksiä ollut. Haastattelussa aikaa meni reilu 20 minuuttia, mutta haastateltavan kanssa tuli vaihdettua muutama sana myös sen haastattelun ulkopuolella.

Puolenpäivän jälkeen suuntasin MTK:n tiloista rautatieaseman ohi ja kohti tuomiokirkkoa, jonka olin ennakkoon katsonut helpoksi maamerkiksi. Ennen Islanderin haastattelua odottelin Metsäteollisuus Ry:n tiloissa noin tunnin. Ajan käytin lukemalla erilaisia metsäalan julkaisuja sekä tarkastamalla lähtevien junien

aikatauluja ystävällisen vastaanottovirkailijan avustuksella. Haastattelu tapahtui ajallaan ja puitteet olivat hyvät. Myös tämä haastattelu sujui ilman keskeytyksiä tai häiriötekijöitä. Haastattelu kesti noin 20 minuuttia, jonka päätyttyä suunnistin rautatieasemalla ja ehdin juuri lähtevään Jyväskylän junaan.

Järvisen ja Islanderin haastattelut olivat mielestäni haastavia siksi, että heidän asiantuntemuksensa metsäteollisuuden saralla on melko vahva. Lisäksi haastatteluihin suhtautui entistä huolellisemmin, muun muassa oman pukeutumisen suhteen. Toki kaikki haastattelut olivat haastavia, mutta kaikkia en jännittänyt ennakkoon. Jälkeenpäin ajatellen oli hyvä asia, että olin tehnyt jo kaksi haastattelua ennen Helsingin haastatteluja. Kysymykset, niiden asettelu ja määrä, olivat hioutuneet. Samoin oma osaamiseni haastattelijana oli kehittynyt, tai ainakin olin oppinut välttämään pahimpia virheitä.

Viides ja kuudes haastattelu olivat ensimmäisen tavoin puunostajien haastatteluja. Jarmo Vehmas on UPM:n puunostaja ja Jari Isojärvi Metsäliiton. Haastattelut sisälsivät käytännön läheisiä mielipiteitä, kuten myös Rossin haastattelu.

Haastatteluja varten matkustin Kotalaan, josta käsin tein ensin Vehmoksen haastattelun Virroilla 10. joulukuuta ja Isojärven haastattelun Keuruulla 11. joulukuuta. Vehmoksen haastattelu tapahtui UPM:n Virtain tiloissa. Ennen haastattelua ja haastattelun jälkeen paikalla oli muitakin ihmisiä, mutta itse haastattelun aikana ei häiriöitä ollut. Haastattelu kesti noin 20 minuuttia.

Seuraavana päivänä ajoin Kotalasta Keuruulle. Metsäliiton tiloissa oli käynnissä remontti, mutta aamuvarhain löytyi hiljainen kokoushuone, jossa haastattelu onnistui hyvin. Pieni pauke ja poran ääni saattoi nauhalle tallentua, mutta se ei haitannut haastattelua. Haastattelemistani puunostajista Isojärvellä oli ehkä selkeimmät mielipiteet. Haastattelu oli kaikin puolin onnistunut ja saamani vastaukset käyttökelpoisia. Haastattelu kesti reilun 20 minuuttia.

7 TUTKIMUSMATERIAALIN ANALYSOINTI

Tässä pääluvussa käsittelen aiemmin työssäni kuvaamia asioita haastattelukysymysten avulla. Olen jakanut analysoinnin neljään alalukuun, joista kaksi sisältää lisäksi omia alalukuja. Luku antaa lisää tietoa teoriaosassa käsittelemistäni asioista, sekä auttaa lukijaa ymmärtämään minkälaisessa muutoksessa metsäteollisuus on jo vuosia ollut ja on edelleen. Haastattelukysymykset ovat nähtävissä liitteinä työn lopussa.

7.1 Venäjän puutulliohjelma

Kaikissa haastatteluissa ensimmäiseksi kysyin Venäjän puutulliohjelmasta. Venäjähän lykkäsi viidenkymmenen euron tullia jälleen, tällä kertaa alkavaksi vuonna 2011. Venäjän puutulliohjelman kehityksen suunnasta haastateltavat olivat pääpiirteittäin samaa mieltä. Kaikkien mielestä Venäjän suurvaltapolitiikkaa heijastava tapa toteuttaa puutulliohjelmaa on saanut aikaan epävarmuutta myös kotimaan puumarkkinoilla. Kukaan ei kuitenkaan uskonut tullin nousevan viidenkymmenen euron tasolle ja osa odottaa niiden poistuvan jopa kokonaan. Mikäli tulli kuitenkin nousisi viiteenkymmeneen euroon kuutiolta, oltiin sen puun tuonnin täysin lakkauttavasta vaikutuksesta yhtä mieltä.

No se on tässä nyt tähän puukauppaankin jokseenkin vaikuttanu ku kaikki oottaa sitä, että tuleeko se vai eikö se tule, ja jos se kovat tullit tulee niin sillä on tietysti isäntien puolesta toivottavata näkemystä, että se vaikuttas taas hintatasoon Suomessa. (Rossi 2009.)

Tämän hetkinen arvioni on se, että näitä nykysiäki vientimaksuja tullaan laskemaan. En en, en en usko että sitä viittäkymppiä tullaan

koskaan näkemään, että jos tämän hetkistä tilannetta arvioin arvioisin, että niitä tullaan nykyisestä laskemaan. (Järvinen 2009.)

Et se sillä siinä metsähuippukokouksissa oli nytte lupauksia harkita tätä koivukuidun tullia tai tullikorotusta...Et kyllähän Venäjän metsätalouden ja metsäteollisuuden tilanne on todella ongelmallinen tällä hetkellä...kun sitä koivukuitua jää sitten niin paljon, joko metsään tai tai sitten hakattuna tien varteen. (Islander.)

No, todennäköisesti puutullit kyllä jää tähän tasoon mikä siel on taikka sitten ne ottaa ne pois. (Isojärvi 2009.)

Mikäli puutullit poistuvat tulevaisuudessa kokonaan tai laskevat, puun tuonti Venäjältä todennäköisesti lähtisi nousuun. Vaikka tuotantoa on Suomessa supistettu olisi tuontipuu, varsinkin koivukuitupuu, tervetullutta. Tämä ei kuitenkaan välttämättä heikentäisi kotimaisen puun kysyntää, sillä esimerkiksi koivukuitupuun kohdalla energiapuu tarjoaa uusia vaihtoehtoja.

Hmm, jos vientimaksut poistuu, niin..puun tuonti Venäjältä tulee varmasti kasvamaan. (Järvinen 2009.)

Mutta taas toisaalta jos koivu- ja mäntykuitua tulee sieltä, niin kyllä Suomessa on taas tää polttomahdollisuudet millä pystytään sitä käyttään, että en minä ole siitä mänty- ja koivukuidusta niin murheissani. (Vehmas 2009.)

Metsäkoneurakoitsijoiden tilanteeseen Suomessa puutulleilla on ollut pääasiassa positiivinen vaikutus. Tuotantolaitosten vähentäessä tuontipuun käyttöä, on kotimaisen puun merkitys korostunut. Paikoin metsäkoneurakoitsijoilla on ollut venäläisen puun tuonnin loputtua paljonkin töitä, mutta toisaalta tehtaiden sulkeminen on paikoittain myös vähentänyt metsäkoneurakoitsijoiden töitä.

...teollisuus ku se rupeaa karsimaan...vaikka on kuinka tuontivoittoinen ää tuontipuuvoittoinen tehdas, niin se on...tuo puu, puumäärien tasaisuus on varmistettu kotimaisella puuaineella. Ja nykku siellä ei oo tarvittu enää enää ollenkaan tuontipuu, ni on tarkoittanu sitä että joko koneella hakattu aivan helevetisti tai...niillä ei oo hakattu ollenkaan...että ni se epävarmuustekijät että moniki koneyrittäjä on nyt jokka on mahdollista ollu niillä, ni ne on myyny koneensa pois. (Västi 2009.)

Metsäteollisuus Ry:n metsäasiantuntijan, Anu Islanderin haastattelu antoi yhden itsestään selvän, mutta minulta huomaamatta jääneen näkökannan puutulleihin. Häneen mukaansa Metsäteollisuus Ry:n kanta on, että ne eivät kuulu kansainväliseen kauppaan ja ovat WTO:n hengen vastaisia, mikä on myös sinällään outoa, koska Venäjä pyrkii WTO:n jäseneksi. Venäjän perustelu toimilleen on ilmeinen, se haluaa jalostaa itse raaka-aineensa, eikä ostaa sitä muilta takaisin jalostettuna.

No, meidän näkemys on se, että se se ei kuulu kansainväliseen kauppaan. Se on tota WTO:n hengen vastainen ja Venäjä on kuitenkin pyrkimässä WTO:n jäseneksi ja se on tota yks näitä kynnyskysymyksiä liittyen sinne, että tommosia tulleja laitetaan rajoille. (Islander 2009.)

Koska maailmantalouden huono tilanne on ajanut metsäteollisuuden tuotantoa Suomessa alaspäin, ei tullien vaikutus ole ollut alun perin odotetun kriittinen maamme metsäteollisuudelle. Venäjä vie raakapuuta useisiin maihin Euroopassa ja Aasiassa, mutta pahiten vientimaista ovat kärsineet Kiina ja Japani. Suurin puutullien vaikutuksista kärsijä on kuitenkin itse Venäjä. Vaikka Venäjällä on muun muassa maailman suurimmat havupuubarat, sen metsätaloudellinen infrastruktuuri on hyvin kehittämätöntä. Sen kehittämiseksi Venäjä tarvitsisi ulkomaisten investointien mukana tulevaa osaamista. Ulkomaiset investoinnit kuitenkin karttavat Venäjää muun muassa juuri sen harjoittaman puutullipolitiikan vuoksi.

Mä uskon, no nyt taas ilmoitettiin annettiin vuosi jatkoaikaa, että..tota mä uskon että sinne ei saada niitä investointeja tällä politiikalla. Jos ne haluaa sinne ulkomaalaisia massa- ja paperiteollisuusyrityksiä sinne Venäjälle..taktiikkana pitäis olla joku muu kuin kiristäminen. (Järvinen 2009.)

Venäläisille metsänomistajille, hakkuukoneyrittäjille sekä puunviejille puun viennin vähentyminen Suomeen on aiheuttanut työttömyyttä ja tulojen laskemista. Mikäli venäläisen tuontipuun tarve Suomessa tulevaisuudessa nousee, olisi Venäjällä edelleen olemassa valmiudet hankkia ja toimittaa puuta.

Sieltä on ajettu niitä hankintaorganisaatioita alas, mutta...mä uskon et niitä on tällä hetkellä niinku vapaana ja hyvin nopeasti ne käynnistää ne sen hankintaorganisaation...ja lisää sitä puun tuontia...siellä on ehkä arviolta kolmekymmentätuhatta hakkuuyrittäjää, jotka pystyy niinku sitä puuta hakkaamaan, jos se vaan taloudellisesti on järkevää. (Järvinen 2009.)

Aloittaessani opinnäytetyön tekemisen 50 euron tullimaksua oli juuri lykätty ensimmäisen kerran. Tuolloin oma käsitykseni asiasta oli, että Venäjä tuskin koskaan luopuu täysin tulleista. Syyksi tähän arvelin Venäjän saavan ulkomaisia investointeja ja kehittyntä kemiallisen metsäteollisuuden tuotantoa. Nyt kun 50 euron tullimaksua on lykätty jo toistamiseen, uskon tullien poistuvan kokonaan tai jäävän mataliksi. Luulen, että Venäjän on parempi myydä puuta edes pienellä hinnalla ulkomaille kuin antaa sen lahota kotimaassa.

7.1.1 Suomalaisen metsäteollisuuden investointi Venäjälle

Kysyin neljältä haastatellulta kuinka he näkevät suomalaisen metsäteollisuuden investoinnin Venäjälle. Kysyin asiaa, koska halusin mielipiteitä sekä tietoa tilanteesta. Oma käsitykseni on ollut, että suomalainen metsäteollisuus saattaisi

investoida jatkossa Venäjälle entistä enemmän. Suuret raaka-ainevarat ja sen edullinen hinta yhdistettynä suureen ja kasvavaan markkina-alueeseen olisivat mielestäni syitä tuotannon siirtämiseksi Venäjälle. On myös mahdollista, että Suomessa tehdyt supistukset tuotannossa paikattaisiin tuotannon lisäämisellä ulkomailla, mikäli tuotannon lisäämiselle olisi tarvetta. Puutullien tarkoitus on Venäjän mukaan ollut metsäteollisuuden lopputuotteiden valmistuksen lisääminen Venäjällä.

Haastatelluista Islander sekä MTK:n metsäpuolen tutkimuspäällikkö, Erno Järvinen pitivät Venäjää potentiaalisena markkina-alueena, jossa metsää riittää. Tuotannon siirtäminen Venäjälle puoltaisi tietysti tuotantolaitoksen ja raaka-aineen lähekkäinen sijainti. Suomalaisen metsäteollisuuden toiminnan lisääntyminen Venäjällä kehittäisi myös muiden alojen vientimahdollisuuksia Venäjälle. Tuotannon siirtäminen Venäjälle esimerkiksi Etelä-Amerikan sijaan, olisi pohjoisen havumetsävyöhykkeen etu taistelussa eteläisen pallonpuoliskon nopeasti kasvavia eukalyptusviljelmiä vastaan.

...mä nään Venäjän ja yleensäkin niinku...potentiaalisena markkina-alueena...Puhutaan sitten paperista, kartongista, puutuoteteollisuuden tuotteista, niin mä nään sen semmosena hyvänä markkina-alueena...se parantaa niitä markkinoiden tuntemusta kun ollaan siellä lähempänä niitä kuluttajia...siinä mielessä hyvänä sen ulkomaalaiset investoinnit...(Järvinen 2009.)

...aika riskitekijä tällä hetkellä on että mielummin yritykset ovat investoineet tuonne Etelä-Amerikkaan. Ja sitä on pyritty tähdentämään, että meillä pitäis olla tää tämmönen boreaalisen alueen havumetsävyöhykkeen yhteinen tavoite taistella sitä Etelän lehtipuusellua, ei nyt ehkä vastaan, mutta kuitenkin säilyttää se kilpailukyky. (Islander 2009.)

Oma käsitykseni siitä, että metsäteollisuus veisi suomalaisten työpaikkoja Venäjälle, ei vahvistunut haastateltujen vastauksista. Venäjän harjoittama politiikka, kuten puutulliohjelma, on saattanut aiheuttaa investointihaluttomuutta.

Lisäksi valtavat metsävarat eivät ole suomalaisille tutulla tavalla hyödynnettävissä, sillä esimerkiksi teiden infrastruktuuri on huono. Liiketoiminnan ja päätöksenteon epävakautta pidettiin haittatekijöinä. Metsävarat eivät ole Venäjälle luonnonvarana kovin tärkeä, eikä metsäalan kehittämiseen yleensä valtion toimesta paljon panosteta.

...että tuleeko Venäjällä massa- ja paperiteollisuutta suomalaisten toimesta, niin suhtaudun aika skeptisesti...Siellä on kuitenkin se toiminta epävakautta. (Järvinen 2009.)

...palkkarakenne ja tämä ni se ei oo enää Moskovan seudulla se ei oo hirviän paljon kaukana siitä mitä suomes normaali työmies saa...plus sitte se että ni tietynlainen hallittu riski siinä on sen kans, että onko energian saaminen siellä yhtä idiootti varmaa ku suomes tällaiselle teollisuudelle. (Västi 2009.)

Islanderin mukaan infrastruktuurin huono kunto sekä hankala lupahakemusprosessi tekee suomalaisten yritysten toimimisen Venäjällä hankalaksi.

Et siellä on se infra niin huonossa kunnossa, että siihen joudutaan panostamaan tosi paljon et saadaan sellasia teitä ja ja muuta infraa, että puu saadaan sit tehtaalle...epävakaus näissä päätöksenteossa...ja tota ei haukutella investointeja positiivisilla seikoilla, vaan vaan näillä tuota pakotteilla ja se lupahakemusprosessi on hirvittävän hankalaa siellä. (Islander 2009.)

Venäjän harjoittama suurvaltapolitiikka ei välttämättä ole ollut sille eduksi ulkomaalaisten investointien houkuttelemisessa. Suurilla metsäyhtiöillä ei ole pakottavaa tarvetta siirtää tuotantoaan Venäjälle. Etelä-Amerikan valtiot ja esimerkiksi Kiina ovat raaka-aineiden saatavuuden suhteen hyviä vaihtoehtoja.

mutta jos kattoo massa- ja paperiteollisuuden investointeja maailmanlaajuisesti, ni niitä on muuallakin siirretty ja paljon

pienemmistäkin syistä. En mä usko että se Venäjä on niinku noilla ehdoilla haukutteleva investointikohde. (Järvinen 2009.)

7.1.2 Tuontipuun tarve tulevaisuudessa

Kysyin haastateltavilta mielipidettä kemiallisen metsäteollisuuden tuotantokapasiteetin mahdollisesta nostamisesta Suomessa kohti vuoden 2005–2006 lukuja. Mikäli näin tapahtuisi, olisi tuontipuun heidän mielestään välttämättömyys. Jos tuotantokapasiteettia nostettaisiin vain jonkin verran, jakaantuivat haastateltavien mielipiteet esimerkiksi kotimaisen koivukuitupuun riittävydestä tuotantolaitoksille. Osa oli sitä mieltä, että kotimaisen koivukuitupuun saatavuus riittää tällä hetkellä vastaamaan tehtaiden kysyntää. Toisaalta esimerkiksi Metsäteollisuus RY:n metsäasiantuntijan mukaan koivukuitupuuta kasvaa hyvin paljon sekapuuna ja sen saamiseksi metsästä pitäisi myös havupuuta hakata nykyistä enemmän. Tältä kannalta katsottaessa koivukuitupuuta riittää kyllä metsissä, mutta suurempien määrien saatavuus on hankalaa. Kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että tehtaot ovat jonkin verran kääntäneet tuotantolinjojaan käyttämään koivukuitupuun sijasta havukuitupuuta. Osa näki myös energiapuun mahdollisena uhkana tehtaiden kotimaisen koivukuitupuun saatavuudelle.

...koivukuitu on ehkä se niinku ehkä se yksittäisistä puutavaralajeista se missä tarvitaan mahdollisesti tuontia jatkossakin...En mä semmosta tilannetta nään, että toi niinku tuonti menis nollaan. (Järvinen 2009.)

...ni tota ei sitä millään muotoa pysty saamaan kotimaista...lähestulkoon kaikki koivu olis saatavissa kotimaasta...koivu on niin paljon sekapuuna kasvaa meidän metsissä...et tota se hakattava määrä on vaikee saada sieltä, et pitäis hakata sitte havupuuta sitte niin paljon enemmän. Et ei oo realistista, et sen takiahan yritykset on vaihtanu sitte havu havulinjoiks joitaki

koivulinjoja sen myötä kun tää tullipäätökset tuli voimaan. (Islander 2009.)

Metsäteollisuuden supistuksista huolimatta teollisuuden tarve lehtikuitupuulle tuskin poistuu kokonaan. Kotimaisen koivukuitupuun riittävydestä ollaan useaa mieltä, riippuen tahosta jolta kysytään. Teoriassa se luultavasti riittääkin, mutta käytännössä sitä ei metsistä välttämättä tarvittavaa määrää voida vuosittain hakata.

Se riippuu siitä energiapuun määrästä, että kuinka paljon se koivukuitua menee energiapuuks. (Vehmas 2009.)

...näillä määrillä mitä nyt tehtaot tarvii, niin kyllä se koivukuitu löytyy varmaan hyvin pitkälti Suomestakin, mutta tuota tosin meidänkin tehtaot tuolla Itä-ajan tuntumassa niin on ollut ihan merkittävässä roolissa tämä tuonti, että se on riittänyt se puu siellä. (Rossi 2009.)

...vaikka tuontipuuta loppuis tähän paikkahan, ni oltais pystytty näitä tehtaota ylläpitämään sillä tuotannolla mitä metät tuottaa koivukuitupuuta...mutta ongelmaksi ois tullu sitte että raaka-aineen hinta ois pompannu välittömästi, sanotaan että kolmekymmentä prosenttia yläpäin...että tää olis niinku hallittu ylitarjonta raaka-aineesta jolloin hinnat saadaa alahapäin. (Västi 2009.)

Tuodaanko Venäjältä, tai ylipäätään ulkomailta, jatkossa enää ollenkaan puuta Suomeen? Kemiallisen metsäteollisuuden tuotantoa on sopeutettu ja sen tarpeisiin kotimainen puu todennäköisesti tulee riittämään. Metsäteollisuuden näkökulmasta, esimerkiksi kotimaisen koivukuitupuun hintaan tuontipuulla olisi suotuisa vaikutus. Puurakentamisessa kysyntä saattaa jopa kasvaa nykyisestä. Korkea laatu ja tietotaito tekevät suomalaisista tuotteista kilpailukykyisiä. Mekaaninen metsäteollisuus saattaa hyvinkin vielä tarvita venäläistä tukkipuuta.

7.3 Kotimaisen puun myynnin verohuojennukset

Kotimaisen puun myynnin verohuojennukset olivat asia, josta kaikilla haastateltavilla oli tietoa ja sanottavaa. Varsinkin puun ostajilla tuntui olevan verohuojennusten käytännön toimivuudesta ja vaikutuksista kokemusta. Puun myynnin verohuojennus oli huhtikuusta 2008 aina vuoden 2009 loppuun asti viisikymmentä prosenttia. 2010 huojennus on kaksikymmentäviisi prosenttia, jonka jälkeen se poistuu kokonaan. Verohuojennusten taustalla oli ajatus kotimaisen puun saatavuuden parantamisesta puutullien lopettaessa puun tuonnin Venäjältä.

Haastattelemani metsäyhtiöiden puunostajat kokivat verohuojennukset monellakin tapaa harmillisiksi. Verohuojennusten tulosta kyllä tiedotettiin, mutta itse tieto siitä kuinka ne toimivat tuli vasta jälkikäteen. Kun tieto verohuojennusten tulosta annettiin julki, puuta ei enää haluttu myydä ennen verohuojennusten voimaantuloa. Metsänomistajat jäivät odottamaan pienempiä myyntiveroja, joka monella taholla pysäytti puun myynnin. Puun myynti alkoi myös perustua liialti päivämääriin, joka hankaloitti tasaista puukaupan tekoa ja loi epävarmuutta.

...ei ne siinä mieles edistäny sitä niinku ne kuvitteli, siitä tuli enemmänki haittaa meille alkuun...alko se epävarmuus, että mitenkä se oikeen toimii ja siitä ei tullu oikeen selviä ohjeita ylipäätään...Se oli huonosti hoidettu kyllä ylipäätään. (Isojärvi 2009.)

Ei joka vuosi saa muuttua porkkanat taikka kahden vuoden väliin taikka sillai...puunostajan työtä jonkin verran hidastaa ja rasittaa se, että kun nää maanomistajat ei pysy näistä oikeen selvillä...eikä ymmärrä ja eikä usko ja...kun ne ittekkää voi ennustaa tulevaisuutta, niin se on rasite. (Vehmas 2009.)

...tää kaksikymmentäviisi prosenttia, epäily on kova että tämä on mennyt tää viisikymppinen, niin ensvuonna puol vuotta taas sairastetaan sitä ku se tippuu se verohelpotus. Et sen jälkeen taas kesällä ruvetaan tekeen kauppaa, ihmiset uskoo et tää on tämmönen nyt ja tällä eletää. (Isojärvi 2009.)

Metsäteollisuuden kannalta puun myynnin verohuojennukset eivät ole olleet ainakaan riittäviä ja ne ovat luoneet epävarmuutta. Metsäteollisuus on kärsinyt lakkautuksista ja lomautuksista. Kuitenkin välillä on aina ollut valoa tunnelin päässä ja tuotantoa on voitu nostaa. Tällöin on ongelmaksi voinut osoittautua kotimaisten metsänomistajien haluttomuus myydä puuta. Vaikka viidenkymmenen prosentin verohuojennus on ollut voimassa koko vuoden 2009, lisäsi se kotimaisen puun kauppaa metsäteollisuuden toivomalla tavalla vasta loppuvuodesta 2009. Metsänomistajille puun myynnissä on usein kyse lyhyen tähtäimen tavoitteista, mutta metsäteollisuus tarvitsee varmuutta. Puunhintojen ollessa alhaalla on puuta saatava tehtaille yhtälailla. Mikäli metsänomistajat eivät myy puuta tasaisesti, saattaa se aiheuttaa ongelmia tuotantolaitoksille. Toki metsänomistajille huojennuksista on hyötyä ainakin lyhyellä aikavälillä. Pitkällä aikavälillä kotimaisen metsäteollisuuden epävarmuus raaka-aineen saatavuudesta sekä siitä seuraavat ongelmat tuskin ovat myöskään suomalaisten metsänomistajien etu.

Et nythän tänä vuonna loppuu se viidenkymmenen prosentin etuus, ja ja nyt sitten loppuvuotta kohti on alkanu nousta nousta tota myyntimäärät, mutta ihan liian myöhään tälle vuodelle. (Islander 2009.)

Tottakai hyötyä siitä on isännille se on selvä, mutta nää tämmöset päiväärärajat on niinku omantoimen kannalta niin ne on aina hankalia. Ku puukauppa on saatava just tehtyä ja puurahat isännille siihe ja siihen mennessä ni se ei aina sattueesta syystä aina välttämättä onnistu. (Rossi 2009.)

...Metlaki on todennu sen että et siinä on ristiriita...metsäteollisuus tarvitsee niinku varmuuden siitä, että näille pitkille investoinneille on taattuna se että...raaka-ainetta tulee suhteellisen tasaisesti vuodesta toiseen. (Islander 2009.)

...metsänomistaja puolella, ni siellä pystytään tekemään niitä semmosia lyhyen tähtäimen tavoitteita, että et jos puun hinta on hirveen korkeella niin myynkö vaan silloin ja sitten taas kun mennään laskusuhdanteessa niin silloin ei oo sitä tarjontaa tarpeeks. (Islander 2009.)

Verohuojennusten tarkoitus oli toki hyvä. Mikäli maailmantalous ei olisi laskenut mennessään metsäteollisuuden vientiä ja puutullit olisivat nousseet luvatussa tavalla, olisivat verohuojennukset voineet olla todella hyödyllisiä. Aiheellista onkin miettiä, mitä tapahtuu 2011, kun verohuojennukset poistuvat. Tarvittaisiin muita keinoja kotimaisen puukaupan avuksi, sillä verohuojennukset ovat lisänneet puumarkkinoiden vaihtuvuutta.

...kyllä se häiriilee markkinointia...alkuperäinen ajatus, öö verohuojennuksilla oli ihan ehkä hyvä siihen tilanteeseen...mutta nyt ku tää maailmantalous on näin voimakkaasti supistunut ja...metsäteollisuus tuotteiden kysyntä on supistunut, niin se meni vähän niinku hukkaan...ei sitä oikein oltas tarvittu. (Järvinen 2009.)

...pitää, olla muita työkaluja kuin tällaiset vero määräaika-aset verohuojennukset. Et ne on kyllä äärimmäisen tehokkaita...metsänomistajat toimii niis aika rationaalisesti...ja se tuo puuta markkinoille, mutta ei se voi niinku jatkuvasti perustua tällaseen, et sehän vaan yllyttää niitä puumarkkinoiden vaihtuvuutta. (Järvinen 2009.)

Suomalaisen metsäteollisuuden tuotteiden kysyntä maailmalla ei tule todennäköisesti koskaan nousemaan entiselle tasolle, mutta pahimmasta on jo selvitty. Verohuojennukset tulevat vaikuttamaan tavalla tai toisella myös metsäteollisuuden tulevaisuuteen. Vuoden 2010 lopulla puuta voisi olettaa myytävän paljonkin, koska 2011 verohuojennusta ei ole enää luvassa. Hiipuuko kotimainen puukauppa metsänomistajien jäädessä odottelemaan uusia porkkanoita ja metsäteollisuudelle on jälleen luvassa vaikeuksia?

Kuinka metsäteollisuutta tulisi sitten auttaa ja mitä voitaisiin muuttaa? Kysyin asiasta mielipidettä haastateltavilta. Kaikkien haastateltavien mielestä omistusmetsien suuremmat pinta-alat olisivat hyvä asia ja tämän mahdollistumista tulisi valtion tukea ja edistää. Puun myynnistä saatavien tulojen verotusta tulisi myös keventää, mutta tämä tulisi toteuttaa jotenkin muuten, kuin se 2008 alkaneilla verohuojennuksilla on toteutettu. Jos verohuojennukset olivat

lyhytaikaisia ja sekavia, niin varsinkin puunostajat toivoivat selkeitä ja pidempiaikaisia ratkaisuja kaiken kaikkiaan.

Metsätilarakenteeseen pitäis saada pitkällä aikavälillä muutosta aikaan...Keskimääräinen metsätilakoko ja lisäksi käsittelykuviot on aika pieniä. Siinä niinku valtiovalta vois käyttää...kannustimia että metsätilarakenne muuttuis niinku sopivammaksi. Et mä uskon et sitä kautta myös puuhintaki asettuis. (Järvinen 2009.)

Puunostajat toivoivat selkeyttä puukaupan ja metsäalan avustukseen. Mikäli puun myynnin verotusta muutetaan, tulisi muutosten olla pitkäaikaisia lyhytaikaisten muutosten sijaan.

...se että mitä valtiovalta tekee metsätilojen kans...selviä ja yksinkertasia ohjeita ja pitkälle ajanjaksolle, että ne lyötäs sitte lukkoon ja ne ois pysyviä...jos epäillään että ens vuonna saa jonku muun porkkanan taikka muut sitte taas enemmän, niin se se hidastaa sitä kaupan tekoa ja päätöksen tekoa. (Vehmas 2009.)

No ehkä se vois olla se jatkuva myyntivero veroprosentti vaikka pienempi...jos puhutaan että kolmannes melkee menee veroihin näistä puuraha tuloista ja, ni niin kyllä se varmaan vähän kova kova juttu on myyjille seki. Ehkä sitä myyntiveroa vois jopa aatella pysyvästi mataltaa. (Rossi 2009.)

No parhaiten se olis ku pitäis suunsa kiinni ja antas ihmisten päättää asioista. Että ei rupee sekaamaan asiaa mikä on yllättävänki vaikee asia sitten selvittää ihmisille mutta tota, jos se haluais auttaa, ni se antas nyt vaan meille rauhan tehdä töitä. Avittas sitä teollisuutta sitten sieltä kauempaa... (Isojärvi 2009.)

Järvisellä oli ajatuksia siitä, kuinka metsäkauppaa voitaisiin vauhdittaa. Hänen mukaansa tutkimuksista on havaittu, että osalla metsänomistajista ei ole selkeitä tavoitteita omistamansa metsän suhteen. Metsänomistajien keskinäistä kaupantekoa voisi kannustaa, esimerkiksi tekemällä metsätilan myynnistä saatava tulo verovapaaksi.

Että se myyntitulo mikä siitä metsätilan myynnistä saataisi ni se olis verovapaata, ja sitten ku se vaihtaa omistajaa vapailla markkinoilla, niin valtio saisi kuitenkin sitte varainsiirtoveron ottaa, joka on neljä prosenttia markkinahinnasta silloin kun ostaja maksaa... (Järvinen 2009.)

...ne melkein kompensois toisensa, koska sitä niinkun sukupolven vaihdos tilanteessa niin sitä ei makseta koskaan, niinku sitä perintävero markkinahinnasta...neljä prosenttia maksettaisi kuitenkin niinku markkinahinnasta. Mä uskon et se olis fiskaalisestikki valtiolle kohtalaisen edullinen. (Järvinen 2009.)

Myös Logset Oy:n tuotekehityspäällikkö, Kimmo Västi kokee myös metsäkaupan tehostamiskeinot tarpeellisiksi.

...jos tuloo mettää myyntiin, niin rajanaapurille pitäis antaa verohuojennus...niin sanottu etuosto-oikeus että ne pystyis halvemmalla ostamaan rajalta mettää...ku ihmisellä alkaa olemaan joku kolmesataa hehtaaria mettää...se rahan määrä mikä on sidottuna sinne puustoon ni olis jo niin paljon suuri, että sille mettälle ruvettaisi oikeasti tekemään jotaki ja tällä saataisi puuta pois mettistä. (Västi 2009.)

Yksityisessä omistuksessa olevien metsäpinta-alojen kasvattaminen olisi varmasti hyvä asia, sillä tällöin Suomessa saataisiin hakattua vuosittain enemmän puuta metsistä. Olisiko metsätilarakenteen muutos mahdollinen? Järvisen mukaan maataloudessa on jo ollut käytössä vastaavia keinoja.

Maataloudessahan meillä on ollu tällaset niinku naapurin etuosto-oikeudes säännökset ja siellä on saatu aikaan sitä semmosta suotusta rakennekehitystä. Pellot keskittyy harvemmille omistajille. Metsätaloudessa vois olla vähän saman tyyppistä, kun saman tyyppisiä keinoja voitas käyttää. (Järvinen 2009.)

7.2 Energiapuu

Viideltä kuudesta haastateltavasta kysyin energiapuusta. Yleisesti energiapuun keruuta pidettiin hyvänä asiana. Sitä, viekö energiapuuala lehtikuitupuuta pois esimerkiksi sellutehtaiden käytöstä, pitivät kaikki myös mahdollisena. Haastattelujen perusteella kuitenkin selvää oli, että energiapuun keruulla ja sen kehittämällä on tarvetta Suomessa.

No varmaan vähäsen se vie sieltä koivukuitupuuta pois. Tuota niin sinne polttolaitoksille ja näin mutta onhan se taas tuota niin, sitäki tarvitaan ja se on kuitenkin hyvä että mehtiä tulee hoidettua sitä myöten. (Rossi 2009.)

...jos mä metsävarojen puolesta tätä aattelen...mä uskon että puuta riittää kaikkiin kohteisiin. Kaikkiin käyttökohteisiin mikäli markkinat vaan toimii ja tuotteille on kysyntää. Energiapuun kysyntä riippuu niin monesta tekijästä, että siellä on päästöoikeuksia ja tuota korvaavien polttoaineiden ja näin poispäin. (Järvinen 2009.)

Metsäteollisuuden näkökulma energiapuun suhteen on varovaisempi, sillä jonkin verran se vie myös sellu- ja paperiteollisuudelle kelpaavaa puuta polttoon. Teollisuuden kannalta onkin tärkeää seurata, kuinka paljon ja miten nämä määrät tulevaisuudessa kehittyvät.

...teollisuuden toivomus on...että niinkun ei vaaranneta teollisuuden puunsaantia sillä että laitetaan kuitupuuta polttoon. Vaan että jakeet menee oikeisiin kohteisiin. Et kuitupuu menee teolliseen käyttöön ja sitte tää metsähake, kannot ja pienpuu sellanen mikä ei. (Islander 2009.)

Metsäliiton puunostaja Jari Isojärvi piti mahdollisena sitä, että pieniä määriä teollisuudelle kelpaavaa koivukuitua saattaa mennä myös energiapuuksi. Kuitenkin jos esimerkiksi koivukuitupuuta on riittävän paksua, pyritään se keräämään talteen muuta käyttöä varten energiapuuhakkuissakin. Toisaalta hänen mielestään energiapuuala yleensä on vielä kehitysvaiheessa ja se sisältää paljon

mahdollisuuksia. Metsänhoidon näkökulmasta energiapuun hyöty tuntuu olevan kiistaton, sillä sen avulla ihmiset saadaan hoitamaan metsää aktiivisemmin.

...niin rahastahan se yleensä on kiinni, että mettää hojetaan että mielellään siihen ei mittää laiteta, että aina sitä otetaan sitä. Tässäku saadaan energiapuulla mennään tuonne tekemään, niin pystytään tarjoamaan ihmisille rahaa siitä et se käyään hoitamassa. (Isojärvi 2009.)

Ehkä olisi ollut hyvä kysyä, että minkälainen vaikutus Venäjältä tuotavalla energiapuulla voisi olla suomalaiselle metsäteollisuudelle. Tässäkin työssä on jo aiemmin todettu, että Venäjällä puuta riittää ja varsinkin koivukuitupuuta on yli omien tarpeiden. Jos Venäjä ei halua ostaa itse toimittamaansa raaka-ainetta suomalaiselta metsäteollisuudelta takaisin, myisikö se esimerkiksi koivukuitupuuta enenevässä määrin energiapuuksi? Heikentäisikö tämä mahdollisesti muun Venäjältä Suomeen tuotavan energian kysyntää? Moinen tilanne tuskin heikentäisi energiapuun keruuta Suomessa. Vaikka Venäjä myisikin koivukuitua halvalla ja ilman tullimaksuja, se tuskin mitään kaupassa häviäisi.

7.4 Tulevaisuuden näkymiä

Metsäteollisuuden tulevaisuuden näkymistä haastattelut antoivat lisää tietoa. Mitään mullistavaa en tietooni saanut, mutta kaikissa haastatteluissa tuli esiin ajatuksia metsäteollisuuden tulevaisuuden näkymistä. Erilaisten painopapereiden kysyntä on maailmalla laskenut sähköisen tallentamisen sekä Internetin kehittyessä. Kemiallinen metsäteollisuus kehittyi myös muualla maailmalla jatkuvasti nopeakasvuisten eukalyptusviljelmien lähellä. Kotimaisen kemiallisen metsäteollisuuden tuotteiden on kehityttävä tulevaisuudessa. Puurakentamisen ja sahateollisuuden kohdalla näkymät ovat hyvät.

7.4.1 Erikoistumisen tarve ja kilpailun keinot

Mahdollisista uusista tuotteista ja erikoistumisesta puhuttaessa kaikki haastateltavat olivat samoilla linjoilla. Esimerkiksi älypaperit, nestemäinen polttoaine sekä muut kemianteollisuuden tuotteet ovat tulossa. Tulevaisuudessa puun käyttömahdollisuudet raaka-aineena kasvavat ja sitä voidaan käyttää jopa sille vieraillo aloilla kuten elektroniikkateollisuudessa.

Mutta ei me tässä, tässä niinku metsäteollisuuden metsäsektorin nykytilantees ensimmäist kertaa olla, että on sitä Suomea maailman historiassa monta kertaa on tullu vanhat tuotteet elinkaarensa päähän ja sitten on taas tullu uutta...Se vaatii vaan tutkimusta ja tuotekehittelyä sitten. (Järvinen 2009.)

Suomessa on valmistettu laadukkaita kemiallisen metsäteollisuuden tuotteita kauan. Sellun ja erilaisten paperien vienti on laskenut ja ennusteet näiden tuotteiden viennin kasvamiselle ovat heikot. Hinnan ja tuotetun määrän kanssa suomalaisen metsäteollisuuden tämän hetken tuotteet tuskin pärjäävät maailmalla, mutta laadussa ja osaamisessa on vielä hyvä etumatka moniin kilpailijoihin.

...tämä teollisuus kumminkin pyrkii koko aika vaan tuottamaan ittelensä rahaa...paperitehtaitten ja paperiliitto, että ne kyllä varmistaa sen että ni täällä on Suomes tuloo olemaan hyvänäkin aikana paperin tekeminen varmasti maailman kalleinta. (Västi 2009.)

...paino- ja kirjoituspaperit ollu niitä semmosia keskeisiä tuotteita aikasempina vuosina...jos kattoo niitä kysymänäkymiä, niin ei ole kovin hyvät. Että se sähkönen media korvaa niitä tuotteita...Suomelle nää paino- ja kirjoituspaperit on ollu perinteisesti tärkeitä...kuitenkin markkinoilla vallitsee niissä tuotteissa ylikapasiteettia ja tuota se pitää sitten hintakilpailun tiukkana. (Järvinen 2009.)

Västin mielestä eteläisen pallonpuoliskon nopeakasvuiset puuviljelmät ovat merkittävä tekijä metsäteollisuuden tuotannon kannattavuudelle Suomessa.

...nykypäivän geeniteknologia...Braziliaalaiset eukalyptusmettiköt, ni tänä päivänä ne tuottaa puuta päätehakkua, tai niillä on päätehakkuun kiertoikä noin kahdeksan vuotta, ni se on jumalaaton riski suomalaiselle metätteollisuudelle... (Västi 2009.)

Eteläisellä pallonpuoliskolla sijaitsevat eukalyptusviljelmät ovat kiertoajassaan ylivoimaisia. Niiden tuotannon tehokkuutta hiotaan ja käytetyt menetelmät kehittyvät. Kuitenkin, esimerkiksi sahauslujuutta arvioitaessa, pohjoisen havumetsävyöhykkeen lehtipuu voittaa vielä eukalyptuksen. Voi olla, että on kuitenkin vain lyhyen ajan kysymys, että tämäkin etu menetetään.

Ekologiset arvot kuitenkin lisäävät mahdollisuuksia kamppailussa eukalyptusta vastaan. Eukalyptusta viljellään tiheästi. Tämän seurauksena maaperästä häviävät ravinteet nopeasti ja joudutaan käyttämään lannoitteita. Lisäksi luonnon monipuolisuus kärsii, kun metsää raivataan puuviljelmiä varten.

... ensinäkin täältä viedään sinne knowhowta paperikoneitten muodos ja täältä lähtee Stora Enso sinne viemään väkeä kouluuttamaan, istuttamaan ja hakkuukonemiehiä...(Västi 2009.)

Erikoistutaan raakasti. Se on pakko nytten...se on pakko erikoistua johonki tiettyihin tuotteisiin mitä myyään ja siinä osataan se homma täysin. Just niinku paperiteollisuus tai tuo Metsätissue mikä Mäntässä on, niin sehän tekee maailman parasta paperia yksinkertasta mitä siellä on. Niin sillai, että ollaan oma alamme mestareita sitte. (Isojärvi 2009.)

...UPM omia lehtiä ja muitakun lukee, niin kyllähä siihen on satsattu ja satsataan kokoajan kovasti ja on tää bioenergia ja sitten nää, nää nää älytuotteet...Että kyllä se on niinkun aa laatua ja pee erikoisempiin tuotteisiin on satsattava ja satsataan...Kyllä nää fiksummat keinot, ei se bulkkitavaran ei ei oo Suomen suomalaisten asia. (Vehmas 2009.)

Vaikka suuret metsäyhtiöt lisääisivät toimintaansa nopeakasvuisten lehtipuuviljelmien saralla, puoltaa paperin tekoa Suomessa vielä sen laatu.

Erikoistua täytyy, mutta sitä voidaan myös tehdä vanhojen tuotteiden kohdalla. Teknologian kehitys ja sähköisen tallentamisen lisääntyminen ovat vaikuttaneet negatiivisella tavalla paperin kysyntään. Tällä seikalla on myös kääntöpuolensa. Esimerkiksi erikoistulostimet yleistyvät ja valokuvaus kehittyy. Ne lisäävät erilaisten paperilaatujen käyttömahdollisuuksia ja kysyntää. Vaikka painopaperien kulutus kokonaisvaltaisesti laskisikin vuosi vuodelta maailmanlaajuisesti, uskon että laadukkaampien papereiden tarve ja käyttömahdollisuudet silti lisääntyvät.

Paperista ja sellusta poiketen puurakentamisen ja sahateollisuuden tuotteiden markkinanäkymät ovat hyvät. Korkea laatu ja osaaminen ovat keinoja joilla on hyvä kilpailla halvempaa hintaa vastaan, kun kyseessä on muun muassa rakennusten turvallisuus. Lisäksi puurakentamisen suosion nousua tulevaisuudessa puoltaa sen ekologisuus.

puutuoteteollisuuden tuotteille nään hyvät markkinanäkymät...mahdollisuudethan on rajattomat mitä puusta voidaan tehdä. (Järvinen 2009.)

Vaikka puutuoteteollisuuden tuotteille on nähtävissä hyvät markkinat pelkää Isojärvi suomalaisten tuotteiden laadun voivan jäädä muiden maiden massatuotannon ja halvempien hintojen varjoon.

Vaneriteollisuudessa Venäjä työntää tavaraa niin paljon ku kerkeää, sahateollisuus on sama...meillä on hyvät mettät täällä. Hyvä laatuset kaikinensa. Sahatavara on parasta mitä löytyy ja, mutta se on vaa että pitäis saada puutuotanto tuonne maailmalle, ni ne ymmärtää sen sama asian. (Isojärvi 2009.)

...oksatonta lautaa tehään Virossa raakasti ja se on nopee kasvusta puuta ja ne sahaa oksan kohat pois, ni se tulee oksatonta. Sormijatkoksella vaan tekevät. Näyttää hienolta, mutta lujuus on ihan, siitä ei saa kun jotain pintamateriaaleja, et se ei kestä rakenteissa yhtään. Sinällään meiän tavara puhuu vastaan siinä, että meillä on hyvää runko runkokamaa...josta tulee kestäväää rakennelmaa, mut

siitä saadaan myös sitte laatua, että saadaan pintamateriaaleja ja kaikkee semmosta. (Isojärvi 2009.)

Vaikka suomalainen metsäteollisuus onkin kärkiluokkaa puurakentamisessa ja puutuoteteollisuudessa, kehittyvät kilpailijat kokoajan. Puurakentamisen suosion voisi kuvitella kasvavan maailmalla tulevina vuosina, muuan muassa ilmaston lämpenemisen ja ekologisten syiden vuoksi. Tietoa puurakentamisen mahdollisuuksista pitäisi saada aina vain paremmin ihmisten tietoisuuteen kaikkialla maailmassa. Suomella olisi mielestäni potentiaalia toimia tässä asiassa edelläkävijänä.

Puurakentamisessa mä nään niinkun huikeet mahdollisuudet ja se on ennenkaikeä tän niinku toimitilan sitte kerrostaloja, et tämmösissä julkisissa rakentamisessa ja rakentamisessa on puulla merkittävä markkinaosuus. (Järvinen 2009.)

Tän koko energiakeskustelun mitä ympäristökeskustelu ilmastontorjuntakeskustelu, ni puulla on siinä niinku erinomaiset mahdollisuudet pärjätä ja kasvattaa suosiota. Sitä menekin edistämistä pitäis tehdä vaan vaan enemmän ja tuota tietosuutta parantaa näistä asioista. (Järvinen 2009.)

Vaikka työni käsitteleekin pääasiassa kemiallista metsäteollisuutta, toi Järvisen haastattelu esiin hyviä näkökulmia kemiallisen metsäteollisuuden tulevaisuudesta. Ekologisen rakentamisen suosimien kasvattaa varmasti puun kysyntää rakentamisessa. Puurakentamisessa suomalaisten osaamisen ja puutavaran laatu takaa hyvät asetelmat markkinoilla.

7.4.2 Tuotekehitys

Suomalaisessa metsäteollisuudessa tuotekehityksen asemassa saattaa olla parannettavaa. Stora Enso, UPM-Kymmene ja Metsäliitto ovat kansainvälisessäkin mittapuussa suuria metsäteollisuusyrityksiä. Suuruudella on toki hyvät puolensa muutoksen ja kehityksen aikana, mutta myös pienissä yrityksissä on hyvät puolensa. Osa haastatelluista oli sitä mieltä, että tuotekehityksen asema on pienissä yrityksissä parempi ja että se on rohkeampaa.

...uusien tuotteiden kaupallistamisessa niissä on ehkä vähän, meillä on Suomessa semmonen ongelma että meillä on aika isoja näitä massa- ja paperiteollisuuden yrityksiä. Joo, eli Stora Enso, UPM ja Metsäliitto...jos aatellaan, jos verrataan esimerkiksi Ruotsiin, niissä on paljon enemmän tämmöstä ns. pk-teollisuutta jota tässä maassa ei paperi puolella, niissä on paljon innovatiivisempiä. (Järvinen 2009.)

Jos tarkastellaan metsäteollisuuden tuotekehityksen prosenttimääriä, niissä ne on pyörii jossain puolentoista kahden prosentin hujakoilla, kun normaalisti terveissä firmoissa ne on viis viiva kymmenen prosenttia. (Västi 2009.)

Järvinen ja Västi kritisoivat suurten suomalaisten metsäteollisuusyritysten innovatiivisuutta, mutta Islander mukaan tuotekehitykseen panostetaan vaikeista ajoista huolimatta.

...on paljon puhuttu tuotekehityksistä ja uusista tuotteista ja innovaatioista ja ja niitä varmasti tutkitaan koko ajan ja ja tehdään työtä sen eteen ja ja se on yksi merkittävä osa-alue mihin panostetaan tällä hetkellä, vaikka on vaikeat ajat. (Islander 2009.)

...täällä on pakko hyökätä joko tuotekehityksen..tuotekehityksen kanssa metsäteollisuuden kimppuun ja valtio mun mielestä kaikkiin apurahoihinsa pitäisi sitouttaa, että tietty määrä liikevaihdosta tullaan laittamaan tuotekehitykseen. (Västi 2009.)

Se on aika luontasta, että tommosissa isoissa yrityksissä niissä siitä niinkun halutaan heti isoa liikevaihtoa. Ne kuitenkin lähtee pienestä sitte aina ne uudet tuotteet...tota se...niinku jarruttaa niiden innovaatioiden niinku kaupallistamista... (Järvinen 2009.)

Edeltävät viisi lainausta kolmen eri henkilön haastattelusta kertovat tuotekehityksen merkityksestä ja sen ongelmista suomalaisessa metsäteollisuudessa. Tuotekehitykseen suunnattujen varojen määrä ei haastattelujen perusteella ole samaa luokkaa kuin esimerkiksi Ruotsissa.

Uusien tuotteiden kehitys ja markkinoille tuominen vaatii kuitenkin vakaan pohjan. Juuri tätä tarvittavaa pohjaa täytyy tehdä nykyisillä tuotteilla ja tuskin niiden kysyntä koskaan täysin loppuu. Tämän vuoksi myös nykyisiä tuotteita kehitetään edelleen. Suomalainen metsäteollisuus ei ole ensimmäistä kertaa muutoksessa. Uusien tuotteiden kehitys on käynnissä, mutta vie aikaa ennenkö ne tulevat merkittäviksi kaupallisiksi tuotteiksi.

Mutta se perus öä asia on kuitenkin, että tällä nykyisellä tuotannolla, tällä pitää saada se kilpailukyky ja ja pohja sille, että pystytään niitä uusia tuotteita kehittämään ja saamaan niitä markkinoille. Se on kuitenkin suht koht pitkä aikaväli, ennenkö uusi tuote saadaan lanseerattua markkinoille ja saadaan sille kysyntä... (Islander 2009.)

...toisaalta niin nää nykytuotteet pitäis olla kannattavia, että saadaan niinku rahotettua niitä sitä tutkimus ja kehitystä... (Järvinen 2009.)

Kimmo Västi toi haastattelussani yllättäen esille hyvän seikan lamasta. Vaikka maailman talouden alamäki on osaltaan vaikuttanut negatiivisesti tuotteiden kysyntään, on se patistanut muuttumaan ja keksimään uutta.

...nykku vaan saadaan tämä ravistava aika, että aina lamas on se etu että silloin ruvetaan kehittämään toimintoja ni minä uskon että nuista tehdään vielä tikkuviinaa ja energiaa oikeasti ja mahdollisesti jatkojalosteita kehitetään johonku. (Västi 2009.)

7.4.3 Tulevaisuuden tuotteet

...esimerkiksi täällä ollaan housut kintuis istutaan sen asian suhteen...että öö meillä olis älyttömät reservit saada omaa energiaa polttoainetta, autoihin tehtyä tikkuviinaa...ja sitte mitä ikänä kemiantuotteita tuolta lisää, mutta täällä on totuttu öö sotien jälkeen, että tehdään vaan paperia ja sillä hyvä. (Västi 2009.)

Kuten työssä on jo aiemmin todettu, suomalaiset metsäteollisuusyritykset ovat suuria kansainvälisellä mittapuullakin. Suurten yritysten tarve tehdä tulosta syö monesti tuotekehityksen resursseja suuressa organisaatiossa, varsinkin kun toiminta on maailmanlaajuista.

...biopolttoaineet biodieselit, näille tietysti on EU:n taholta luotu tää markkina jo, että kun on tavoitteita et kuinka paljon pitää olla sitten biopohjaisia polttoaineita tulevaisuudessa...siihenhän on panostettu kovasti ja, mutta varmasti muitakin uusia tuotteita ja ja vanhoja tuotteita kehittämällä myöskin sitähan on tehty kokoajan. (Islander 2009.)

Järvinen kokee kemiallisen metsäteollisuuden nykytuotteiden kysynnän heikoksi, mutta näkee hän mahdollisissa tulevaisuuden tuotteissa suuria mahdollisuuksia.

...jos katotaan...niinkun näiden nykytuotteiden ylitse ja sitten niistä niinkun mahdollisuuksista joita puupohjasiin tuotteisiin liittyy, niin sittenhän siellä on näitä nestemäisiä liikennepolttoaineita. Kemikaalit ja lääketeollisuudet niinku raaka-aineet...ne on niinku aika huikeita, mutta mut niinku sanoin ni se kestää pitkän aikaa ennenku ne tulee merkittäviksi kaupallisiksi tuotteiksi. (Järvinen 2009.)

Västin mukaan on mahdollista, että sellua voidaan käyttää tulevaisuudessa muun muassa piirilevyissä viemään älyä.

...puheita ollu siitä, että ni sellukuidusta ruvetaan teköön nanotekniikkaa elikkä yksinkertaisia piirilevyjä tai viemään niinku puun soluilla älyä siirtämään paikasta toiseen tai jonkun laisia käskyjä...ekologisia piirilevyjä ynnä muuta vastaavaa... (Västi 2009.)

Mikäli puuta voitaisiin käyttää vaikkapa elektroniikkateollisuuden valmistamissa komponenteissa, vähentäisi se melko paljon metallin ja muovin käyttöä. Nokia voisi lanseerata ensimmäisenä maailmassa matkapuhelimen, jossa ei olisi vain osa kuoresta puuta, vaan myös esimerkiksi piirilevyt olisivat puuta. Suomalaisen osaamisen yhdistyminen puutuoteteollisuudessa ja matkapuhelimien valmistuksessa voisi saavuttaa suosiota maailmalla.

...mä uskon että kuitenkin niinku kaikelle uusiutuvalle, uusiutuva uusiutuvaan raaka-aineeseen pohjautuville tuotteille on kysyntää. (Järvinen 2009.)

...kukaan ei oo ikänä pureutunu sellaiseen asiaan, että mitä lääkeaineita esimerkiksi ainaki havunneulasista pystyttäis uuttamaan, ni sitä ei tiedä minkälaine potenssilääke nuis vielä nuis mettis piilee. (Västi 2009.)

8 TULOKSET JA POHDINTA

Kun aloitin tämän opinnäytetyön tekemisen, oli puutullien merkitys suomalaiselle metsäteollisuudelle mielestäni suurempi kuin se jälkeenpäin ajateltuna on. Niin teoria- kuin tutkimusosan rakenne on muovautunut hieman erilaiseksi kokonaisuudeksi, kuin alun perin suunnittelin. Olen myös oppinut opinnäytetyöni käsittelemästä aiheesta enemmän kuin odotin.

Työn tutkimusongelma oli ”Suomalaisen metsäteollisuuden muutos ja tulevaisuus”. Tein kvalitatiivisen tutkimuksen, jossa haastattelin kuutta eri henkilöä. Haastatteluiden kysymykset koskivat muun muassa Venäjän puutulliohjelmaa, koivukuitupuun kysyntää ja sen muutoksia Suomessa, puukaupan tukemista Suomessa, energiapuuta sekä metsäteollisuuden tulevaisuutta.

Alun perin olisi voinut luulla, että puutullit ovat merkittävä häiriötekijä suomalaiselle metsäteollisuudelle vielä 2010-luvulla. Ehkä näin ajatteli myös metsäteollisuus vielä silloin, kun Venäjä ilmoitti ensikerran tullien tulevan, helmikuussa 2007. Vielä loppuvuodesta 2008, puutullit ylittivät mediakynnyksen vähän väliä ja olivat puheenaiheena Suomen ja Venäjän välisessä poliittisessä kanssakäymisessä. Mitä pidemmälle elettiin vuotta 2009, sitä vähemmän huomiota puutullit ovat saaneet.

Puutullien kehityksestä haastateltavat olivat yksimielisiä. 50 euron tullia tuskin koskaan tulee ja mikäli nykyinen tulli laskee, kasvaa puun tuonti Venäjältä Suomeen. Haastattelemani metsäteollisuuden ja metsänomistajien edustajat pitivät puutulleja myös haitallisena itselleen Venäjälle. Puutulliohjelma koetaan kiristämisenä ja pakkokeinona, joka ei edesauta ulkomaisten investointien

saamista Venäjälle. Venäläinen puu on vailla käyttöä ja lahoaa metsään tai teiden varsille. Lisäksi puun viennin tyrehtyminen aiheuttaa työttömyyttä Venäjällä.

Vuonna 2009 kemiallisen metsäteollisuuden puun tarve Suomessa oli alhaisin moneen vuoteen. Puutulliohjelmaa edeltävien vuosien tasolle se tuskin enää koskaan nousee. Tuotantoa sopeutettiin voimakkaasti ja paljon tuotantolaitoksia suljettiin. Kaikki haastatellut olivat sitä mieltä, että supistukset tuotannossa on nyt tehty ja suunta on ylöspäin.

Kotimaista metsäkauppaa ryhdyttiin aktivoimaan Suomessa. Valtio myönsi puun myynnin verotukseen huojennusta 2008–2010. Tarkoitus oli turvata teollisuuden puun saantia. Tutkimukseni perusteella verohuojennukset olivat enemmän haitaksi kuin hyödyksi. Ne vaikeuttivat puukauppaa ja aiheuttivat heilahtelua teollisuuden puun saannissa. Varsinkin kaikilla haastattelemillani puunostajilla oli huonoja kokemuksia verohuojennusten toimivuudesta.

Kysyin haastateltavilta millä tavoin muutoin valtio voisi kotimaista metsäkauppaa tukea. Osa haastateltavista sanoi itse suoraan, että metsätilakauppaa tulisi kannustaa. Haastateltavat, jotka eivät itse asiaa puheeksi ottaneet, olivat myös metsätilakaupan tukemisen kannalla siitä kysytyäni.

MTK:n metsäpuolen tutkimuspäällikkö Erno Järvisen mukaan tutkimuksista voidaan nähdä, että osalla yksityisistä metsänomistajista ei ole selkeää tavoitetta omistamansa metsän suhteen. Myös Kimmo Västi ja Jari Isojärvi olivat sitä mieltä, että Suomessa on paljon pieniä ja passiivisia metsänomistajia. Yksityisessä omistuksessa olevien pienten metsäpinta-alojen kasvaminen lisäisi puun saantia metsistä.

Energiapuusta ja sen vaikutuksesta teollisuuden puun saantiin oli haastateltavilla erilaisia näkemyksiä. Puunostajat olivat sitä mieltä, että teollisuuden käyttöön kelpaavaa koivukuitupuuta saattaa mennä myös energiapuuksi. Kaikki haastateltavat uskovat kotimaisen koivukuitupuun riittävän teollisuuden tarpeisiin energiapuun keruun lisääntymisestä huolimatta. Teoriassa kotimainen koivukuitupuun riittää, mutta käytännössä sitä ei saada ehkä metsistä tehtaille tarvittavia määriä. Metsäteollisuus toivoo, ettei teollisuuden käyttöön kelpaavaa puuta menisi energiapuuksi. Mikäli koivukuitupuuta ei voida Venäjältä tullien vuoksi lähitulevaisuudessa tuoda, saattaa kotimaisen koivukuitupuun hinta nousta merkittävästi.

Energiapuuala on kasvussa ja energiapuun keräämisen käytötapoja kehitetään kokoajan. Suomalainen osaaminen on näillä osa-alueilla edelläkävijän asemassa. Esimerkiksi suomalaisen metsäkoneteollisuuden mahdollisuudet maailmalla kasvavat tulevaisuudessa, sitä mukaa kun energiapuuala leviää maailmalla.

Opinnäytetyötä aloittaessani luulin Venäjän puutulliohjelmalla olleen enemmän merkitystä suomalaisen metsäteollisuuden laskusuhdanteessa. Mitä pidemmälle työtä tein, sitä enemmän kävi selväksi, että puutulliohjelma on vain osa suurempaa vastoinikäymisten sumaa. Haastattelut vahvistivat tätä näkemystä entisestään ja antoivat uutta tietoa.

Kemiallisen metsäteollisuuden merkittävimmät tuotteet ovat olleet tulossa tiensä päähän jo useita vuosia. Sähköinen tallentaminen sekä media ovat vähentäneet paperin kysyntää. Samalla paperin ja kartongin valmistus Etelä-Amerikassa ja Aasiassa on kehittynyt. Eteläisellä pallonpuoliskolla olevat tuotantolaitokset sijaitsevat lähellä nopeakasvuisia puuviljelmiä. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että erikoistuminen ja osaamisen hyödyntäminen ovat ainoat vaihtoehdot pärjätä kilpailussa muualla maailmassa kehittyvää kemiallista metsäteollisuutta vastaan.

Tuotekehityksen tarve on tiedostettu ja siihen on panostettu. Suomalaisen metsäteollisuuden tuotekehityksessä haastateltavat kertoivat olevan kuitenkin ongelmia. Koska suomalaiset metsäteollisuusyritykset ovat suuria, keskittyvät ne tekemään tulosta. Haastateltujen mukaan innovatiivisuus ja tuotekehitys ovat paremmassa asemassa pienemmissä yrityksissä. Tämä ei tarkoita sitä, etteikö suomalainen metsäteollisuus olisi mukana kehityksessä. Haastatteleman metsäteollisuutta sekä metsänomistajia edustavat tahot totesivat, että pohja uusien tuotteiden markkinoille tuomiselle on tehtävä vanhoilla tuotteilla. Samalla vanhojen tuotteiden kehitys jatkuu.

Puurakentamisessa sekä muilla mekaanisen metsäteollisuuden osa-alueilla suomalaisilla tuotteilla ja osaamisella on Erno Järvisen mukaan hyvät näkymät. Kemiallisen metsäteollisuuden osaamisessa löytyy myös laatua, jonka avulla voidaan kilpailla muualla maailmalla valmistettavan paperin hintaa vastaan. Sopeuttamiset ja rakennemuutokset ovat kuitenkin olleet väistämättömiä. Niiden seurauksena moni suomalainen on menettänyt työpaikkansa. Toisaalta ne ovat tervehdyttäneet metsäteollisuuden pohjaa ja mahdollistaneet sen toiminnan jatkossakin.

Haastatteluissa esille tulleita tulevaisuuden tuotteita olivat muun muassa nestemäiset liikennepolttoaineet, erilaiset älypaperit, lääkeaineet sekä elektroniikan komponentit. Kimmo Västi totesi haastattelussani paperin valmistuksen olevan hyvänäkin aikana Suomessa maailman kalleinta. Halpaa se tuskin tulee kansainvälisellä mittapuulla koskaan olemaan, mutta uskon että paperia Suomessa tullaan aina valmistamaan, enemmän tai vähemmän.

LÄHTEET

Alasuutari, P; Koskinen, I & Peltonen, T. 2005. Laadulliset menetelmät kauppatieteissä. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.

Finnforest. 2009. Metsä-Botnian Kaskisten sellutehtaan sulkeminen. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.finnforest.com/default.asp?path=1;44;8162;16241;16243>. Luettu 05.03.2009.

Helsingin Sanomat. 2007. Sellutehtaan sulkeminen iskee koko Itä-Lappiin. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.hs.fi/talous/artikkeli/Sellutehtaan+sulkeminen+iskee+koko+It%C3%A4-Lappiin/1135232738841>. Luettu 13.01.2009.

Hokkanen, S; Karhunen, J & Luukkainen, Martti. 2004. Logistisen ajattelun perusteet. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.

Honkatukia, J; Hänninen, R; Kallio, M & Pohjola, J. 2008. Venäjän puutullien vaikutukset Suomen metsäsektoriin ja kansantalouteen. Metsätieteen aikakauskirja 3/2008. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.metla.fi/aikakauskirja/full/ff08/ff083159.pdf>. Luettu 13.01.2009.

Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. 2007. Aaltola, J; Eskola, J; Hikkinen, Hannu L.T.; Ilmonen, K; Kiviniemi, K; Laine, T; Metsämuuronen, Ja; Moilanen, P; Rajala, R; Rantala, I; Räihä, P; Suoranta, J & Valli, R. Toinen painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Iltalehti. 2008. Sellutehtaan sulkeminen järkytti Valkeakoskella. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.iltalehti.fi/tampere/200809108243238_te.shtml. Luettu 05.03.2009.

Iltasanomat. 2008. Paperitehtaan sulkeminen vie Kajaanilta lähes 10 miljoonaa verotuloja. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.iltasanomat.fi/uutiset/kotimaa/uutinen.asp?id=1584716>. Luettu 05.03.2009.

Islander, A. 2009. Metsäasiantuntijan haastattelu. 24.11.2009. Metsäteollisuus Ry. Helsinki.

Isojärvi, M. 2009. Puunostajan haastattelu 11.12.2009. Metsäliitto Osuuskunta. Keuruu.

Järvinen, E. 2009. Metsälinjan tutkimuspäällikön haastattelu. 24.11.2009. MTK. Helsinki.

Kaihlanen, J. 2009. Metsäjättien seisokeille ja saneerauksille ei näy loppua. Keskisuomalainen. 06.02.2009.

Kaleva.plus. 2008. UPM sulkee Kajaanin paperitehtaan. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.kaleva.fi/plus/juttu749072_page0.htm. Luettu 05.03.2009.

Keskisuomalainen. 2009 a. Pääkirjoitus. Energiapuusta vauhtia kuitupuun kauppaan. 04.02.2009.

Keskisuomalainen. 2009 b. UPM yt-neuvottelee Kymin tehtaalla. 05.02.2009.

Keskisuomalainen. 2009 c. Venäjä lupaa puutullipäätöksiä kesällä. 21.03.2009.

Koistinen, A; Äijälä, O. 2005. Energiapuun korjuu. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio.

Koskinen, L. 2009. Puutulleille sapiskaa. Keskisuomalainen. 15.04.2009.

Kokkolan Sanomat. 2009. Energiapuulla on kysyntää. 26.03.2009.

Kurki, E. 2008. Venäjän metsäsektori uhkaa lamaantua. Metsälehti 24, 5.

Kyyrönen, K. 2008. Suomen suurlähetystö. Mediakatsaus; Kunnianhimoisia tavoitteita ja huolestumista Venäjän pääministerin alaisen metsäteollisuuden

kehittämisneuvoston kokouksessa Moskovassa. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.idanmetsatieto.info/fi/cfmldocs/document.cfm?doc=show&doc_id=1155. Luettu 15.02.2009.

Metsäakatemia. 2006. Tuontipuun alkuperämääräykset. Www-dokumentti. Saatavissa: [http://www.smy.fi/smy/Materiaalitdeve.nsf/allbyid-PMA/DCA3D31546A75D9DC22571CA0035DC88/\\$file/PMA21-TerhiKoipijarvi.pdf](http://www.smy.fi/smy/Materiaalitdeve.nsf/allbyid-PMA/DCA3D31546A75D9DC22571CA0035DC88/$file/PMA21-TerhiKoipijarvi.pdf). Luettu 11.02.2009.

Metsähallitus. 2010. Luotettavaa puukauppaa ja vastuullista metsänhoitoa. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/ajankohtaista/Julkaisut/vuosikertomus%202008/metsatalous/Sivut/Metsatalous.aspx>. Luettu 30.01.2010.

Metsäliitto. 2008. Puutavaralajit. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.metsaliitto.fi/default.asp?path=1;36;175;182;317>. Luettu 16.01.2009.

Metsäteollisuuden tietopalvelu. 2009 a. Venäläisen puun vientitullien korotus tekee puun tuonnin kannattamattomaksi. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.metsateollisuus.fi/Infokortit/Tuontipuu/Sivut/default.aspx>. Luettu 17.01.2009

Metsäteollisuuden tietopalvelu. 2009 b. Metsäteollisuus tuntee käyttämänsä puun alkuperän. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.metsateollisuus.fi/Infokortit/puun_alkupera/Sivut/default.aspx. Luettu 06.09.2009.

Metsätilastollinen vuosikirja. 2007. Metsäntutkimuslaitos. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Metsäntutkimuslaitos. 2008. Bungov, V; Pirhonen, I; Ollonqvist, P; Toropainen, M & Viitanen, J. Venäjän puutullipäätösten vaikutukset Itä-Suomen metsäsektorin työllisyyteen ja tuotantoon merkittäviä. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.metla.fi/tiedotteet/2008/2008-02-14-venajan-raakapuu.htm>. Luettu 09.03.2009.

Metsäntutkimuslaitos. 2007 a. Venäjän raakapuun ja sahatavaran vienti ja vaikutukset markkinoiden kilpailuun. Www-dokumentti. Saatavissa:

<http://www.metla.fi/tapahtumat/2007/luoteis-venaja/esitykset/osahanke3-toppinen.pdf>. Luettu 10.02.2009.

Metsäntutkimuslaitos. 2007 b. Metsäteollisuuden ulkomaankauppa. Www-dokumentti. Saatavissa:
http://www.metla.fi/tiedotteet/metsatilastotiedotteet/2007/uk07_07.htm. Luettu 04.05.2009.

Pervilä, M. 2008. Venäjän puutullit avaavat mahdollisuuksia Suomelle. Tekniikka & Talous. Www-dokumentti. Saatavissa:
<http://www.tekniikkatalous.fi/metsa/article111348.ece>. Luettu 26.02.2009.

Rossi, J. 2009. Puunostajan haastattelu. 26.10.2009. Stora Enso Oy. Saarijärvi.

Seppälä, J. 2008. UPM vahvisti kahden tehtaan sulkemisen. Tekniikka & Talous. Www-dokumentti. Saatavissa:
<http://www.tekniikkatalous.fi/metsa/article153296.ece>. Luettu 05.03.2009.

Seppälä, J. 2009. UPM aikoo seisottaa Kymin tehdasta kaksi viikkoa. Tekniikka & Talous. Www-dokumentti. Saatavissa:
<http://www.tekniikkatalous.fi/metsa/article240479.ece?s=r&wtm=-04032009>. Luettu 06.03.2009.

Taloussanommat. 2008. Tutkija: Suomen metsäteollisuus kykenemätön uusiutumaan. Www-dokumentti. Saatavissa:
<http://www.taloussanommat.fi/perusteollisuus/2008/04/12/tutkija-suomen-metsateollisuus-kykenematon-uusiutumaan/200810272/12>. Luettu 11.03.2009.

Tapion taskukirja. 2008. Metsäkustannus Oy. 25. painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Tiihonen, P. 2009. Metsä-Botnia hiljentää ensin käyntivauhtia. Keskisuomalainen. 03.02.2009.

Tuhat tärkeää termiä. 2006. Metsäkustannus Oy. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2008. Mitä on De minimis –tuki? Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.mol.fi/mol/fi/03_tutkimus_ja_kehittaminen/02_tykes/03_hakeminen_ja_raportointi/06_kysytyt_kysymykset/index.jsp. Luettu 04.02.2010.

Valtioneuvosto. 2007. Alempiasteiseen tieverkostoon panostettava. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.valtioneuvosto.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedote/fi.jsp?oid=181820>. Luettu 09.05.2009.

Valtioneuvosto. 2008 a. Hallitus keventää puun myyntitulojen verotusta puun saannin turvaamiseksi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.valtioneuvosto.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedote/fi.jsp?oid=235228>. Luettu 09.05.2009.

Valtioneuvosto. 2008 b. Hallitus päätti metsäpaketista. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.valtioneuvosto.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedote/fi.jsp?oid=223485>. Luettu 09.05.2009.

Valtioneuvosto. 2008 c. Kotimaisen puun saatavuus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.valtioneuvosto.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedote/fi.jsp?oid=221444>. Luettu 09.05.2009.

Vehmas, J. 2009. Puunostajan haastattelu. 10.12.2009. UPM-kymmene Oy. Virrat.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Tammi.

Västi, K. 2009. Tuotekehityspäällikön haastattelu. 7.11.2009. Logset Oy. Ylistaro.

WWF. 2008. Suomen raportti metsäteollisuusyritysten yritys vastuusta Aasiassa ja Etelä-Amerikassa. Suomalaiset paperijätit nopeakasvuisilla puuplantaaseilla - yritys vastuun uudet globaalit haasteet. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.wwf.fi/wwf/www/uploads/pdf/metsateollisuusraportti_final_maaliskuu08.pdf. Luettu 10.03.2009.

Yle uutiset. 2008. Metsäteollisuus kaipaa lisää kotimaista puuta myyntiin. WWW-dokumentti. Saatavissa:
http://yle.fi/uutiset/talous_ja_politiikka/2008/07/metsateollisuus_kaipaa_lisaa_kotimaista_puuta_myyntiin_308913.html. Luettu 11.03.2009.

Jussi Rossi

1) Toimitte tällä hetkellä minkälaisessa tehtävässä. Voitteko kertoa lyhyesti työtoimenkuvastanne, sekä kertoa taustatietoa edustamastanne organisaatiosta?

Venäjän puutulliohjelmasta:

2) Mitä mieltä olette Venäjän puutulliohjelman kehityksen suunnasta? Millaisia ajatuksia 50€ tullimaksu kuutiolta rajalla teissä herättää?

3) Miten puutulliohjelma on vaikuttanut metsäkoneurakoitsijoiden työtilanteeseen Suomessa? Vaikka kahden viimeisen vuoden aikana?

4) Olisiko valtiovalta mielestänne voinut tehdä enemmän puutulliohjelman estämiseksi/poistamiseksi? Esimerkiksi neuvotella kaasuputkella?

5) Entä olisiko puutulliohjelman toteutumisen estäminen jo pari vuotta takaperin voinut estää joidenkin tehtaiden sulkemisen Suomessa?

6) Uskotteko että puutulliohjelma toteutuu käytännössä loppuun asti? Entä tuleeko se mielestänne kestämaan?

Koivukuitupuun käytön muutos suomalaisessa metsäteollisuudessa:

7) Mitä mieltä olette kotimaisen koivukuitupuun hinnan kehityksestä Venäjän puutulliohjelman aikana?

8) Nykyistä koivukuitupuun kysyntää ajatellessa, luuletteko kotimaisen puun riittävän tehtaiden tarpeisiin? Millaisilla toimenpiteillä teidän mielestänne olisi mahdollistava vaikutus kotimaisen koivukuitupuun riittävyteen?

9) Voiko Venäjältä tuotua koivukuitupuuta korvata muualta Euroopasta tuotavalla kuitupuullapuulla? Mitä eri vaihtoehtoja tässä näette?

10) Mitä mieltä olette koivukuitupuun tai raakapuun tuonnista kauempaa kuin Euroopasta Suomeen, mikäli koivukuitupuun tarve Suomessa jälleen lisääntyy ja Venäjän puutulliohjelma estää käytännössä sen tuonnin Venäjältä? Millaisia eri vaihtoehtoja puun tuonti kauempaa maailmalta teidän mielestänne antaa?

11) Millä tavalla kotimaisen koivukuitupuun tarvetta tuotantolaitoksissa voitaisiin paikata, sen saatavuuden heikentyessä? Esimerkiksi tuotannon uudelleen suunnittelulla..

Suomen metsäteollisuuden tilanteesta yleisesti:

12) Energiapuu ja sen mahdollisuudet ovat olleet kovasti esillä. Näettekö energiapuuta uhkana teollisuuden koivukuitupuun saannille? Millä tavalla näette uhkana tai miksi ette koe sitä uhkana?

13) Miten näette energiapuun ja paperiteollisuuden vaikuttavan toisiinsa?

14) Ovatko puun myyntiverotuksen huojennukset olleet riittäviä? Tulisiko huojennuksia jatkaa tulevaisuudessa kotimaisen puun saatavuuden parantamiseksi? Entä millä tavoin valtiovalta voisi tukea kotimaista metsäkauppaa jatkossakin?

15) Mitä mieltä olette suomalaisen metsäteollisuuden investoinnista Venäjälle?

Kimmo Västi

1) Toimitte tällä hetkellä minkälaisessa tehtävässä? Voitteko kertoa lyhyesti työtoimenkuvastanne, sekä taustatietoa edustamastanne organisaatiosta?

Venäjän puutulliohjelmasta ja koivukuitupuun käytöstä suomalaisessa metsäteollisuudessa:

2) Mitä mieltä olette Venäjän puutulliohjelman kehityksen suunnasta? Millaisia ajatuksia 50€ tullimaksu kuutiolta rajalla teissä herättää?

3) Miten puutulliohjelma on vaikuttanut metsäkoneurakoitsijoiden työtilanteeseen Suomessa? Vaikka kahden viimeisen vuoden aikana?

4) Nykyistä koivukuitupuun kysyntää ajatellessa, luuletteko kotimaisen puun riittävän tehtaiden tarpeisiin? Millaisilla toimenpiteillä teidän mielestänne olisi mahdollistava vaikutus kotimaisen koivukuitupuun riittävyyteen?

Suomen metsäteollisuuden tilanteesta yleisesti:

5) Ovatko puun myyntiverotuksen huojennukset olleet riittäviä? Tulisiko huojennuksia jatkaa tulevaisuudessa kotimaisen puun saatavuuden parantamiseksi? Entä millä tavoin valtiolta voisi tukea kotimaista metsäkauppaa jatkossakin?

6) Suomalaiselle metsäteollisuudelle ja sen yhteistyökumppaneille vuoden 2008 loppu ja vuosi 2009 ovat olleet heikkoja. Mitkä eri tekijät ovat mielestänne olleet pääasiassa tässä taustalla? Maailmantalouden taantuma, Venäjän puutulliohjelma vai..?

7) Mitä mieltä olette suomalaisen metsäteollisuuden investoinnista Venäjälle?

8) Suomalaisen metsäteollisuuden tuotteiden heikentyneeseen kysyntään maailmalla on vaikuttanut maailmantalouden heikko tilanne. Luuletteko että, mikäli Venäjän puutulliohjelma ei toteudu suunnitellusti ja Suomen vienti rupeaa vetämään paremmin, suljettuja metsäteollisuuden tuotantolaitoksia avattaisiin uudelleen?

9) Kuinka suomalaisen metsäteollisuuden vaiheet ovat vaikuttaneet edustamanne organisaation toimintaan viimeisen kahden vuoden aikana? Millainen vaikutus Venäjän puutulliohjelmalla on ollut edustamaanne organisaatioon? Onko edustamanne organisaatio aloittanut taikka lisännyt ulkomaankauppaa Venäjälle puutulliohjelman aikana?

10) Tämän hetken tilanteeseen verrattaessa, uskotteko suomalaisen metsäteollisuuden tilanteen kohentuvan?

11) Mikäli uskotte tilanteen kohentuvan, niin miten näette sen vaikuttavan teidän edustamaanne organisaatioon tulevaisuudessa?

Anu Islander & Erno Järvinen

1) Toimitte tällä hetkellä minkälaisessa tehtävässä? Voitteko kertoa lyhyesti työtoimenkuvastanne, sekä kertoa taustatietoa edustamastanne organisaatiosta?

Venäjän puutulliohjelmasta:

2) Mitä mieltä olette Venäjän puutulliohjelman kehityksen suunnasta?

3) Millaisia ajatuksia 50€ tullimaksu kuutiolta rajalla teissä herättää?

4) Olisiko valtiovalta voinut tehdä mielestänne enemmän puutulliohjelman estämiseksi/poistamiseksi?

5) Uskotteko että puutulliohjelma toteutuu käytännössä loppuun asti? Entä tuleeko se mielestänne kestämaan?

6) Miten luulette metsäteollisuuden kotimaisen tuotannon muuttuvan, mikäli Venäjän puutulliohjelma ei toteudu loppuun saakka suunnitellun mukaisesti ja raakapuun tuonti on mahdollista?

Kotimaisesta metsäteollisuudesta:

7) Mitä hyviä ja huonoja puolia näette suomalaisen metsäteollisuuden investoinnissa Venäjälle?

8) Koivukuitupuun kysyntää ajatellessa, luuletteko kotimaisen puun riittävän tehtaiden tarpeisiin mikäli tuotantokapasiteetti voidaan nostaa vaikkapa vuoden 2006 tasolle?

LIITE 3/2

9) Energiapuu ja sen mahdollisuudet ovat olleet kovasti esillä. Millä tavalla uskotte energiapuun vaikuttavan esimerkiksi paperiteollisuuteen Suomessa?

10) Ovatko puun myyntiverotuksen huojennukset olleet riittäviä ja tulisiko niitä jatkaa?

11) Entä millä tavoin valtiolta voisi tukea kotimaista metsäkauppaa jatkossakin?

12) Miten luulette suomalaisen metsäteollisuuden ja sen tuotteiden kehittyvän lähivuosina?

Jari Isojärvi & Jarmo Vehmas

1) Toimitte tällä hetkellä minkälaisessa tehtävässä? Voitteko kertoa lyhyesti työtoimenkuvastanne, sekä kertoa taustatietoa edustamastanne organisaatiosta?

Venäjän puutulliohjelmasta:

2) Mitä mieltä olette Venäjän puutulliohjelman kehityksen suunnasta?

3) Millaisia ajatuksia 50€ tullimaksu kuutiolta rajalla teissä herättää?

4) Olisiko valtiovalta voinut tehdä mielestänne enemmän puutulliohjelman estämiseksi/poistamiseksi?

5) Uskotteko että puutulliohjelma toteutuu käytännössä loppuun asti? Entä tuleeko se mielestänne kestämaan?

6) Miten luulette kotimaisen puun kaupan muuttuvan, mikäli Venäjän puutulliohjelma ei toteudu loppuun saakka suunnitellun mukaisesti ja raakapuun tuonti on mahdollista?

Kotimaisesta metsäteollisuudesta:

7) Koivukuitupuun kysyntää ajatellessa, luuletteko kotimaisen puun riittävän tehtaiden tarpeisiin mikäli tuotantokapasiteetti voidaan nostaa vaikkapa vuoden 2006 tasolle?

8) Energiapuun ja sen mahdollisuudet ovat olleet kovasti esillä. Millä tavalla uskotte energiapuun vaikuttavan esimerkiksi paperiteollisuuteen Suomessa?

LIITE 4/2

9) Ovatko puun myyntiverotuksen huojennukset olleet riittäviä ja tulisiko niitä jatkaa?

10) Entä millä tavoin valtiovalta voisi tukea kotimaista metsäkauppaa jatkossakin?

11) Miten luulette suomalaisen metsäteollisuuden ja sen tuotteiden kehittyvän lähivuosina?